

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI



L. 1936

ŠTEV. 1

PLANINSKI VESTNIK

*Alojz Gradnik:*

## Smučarjeva jutranja molitev

Niso še zore  
žarki skož bore  
tihe prodrli meglice kopren,  
še na vseh vejah,  
bilkah in mejah  
zbira in strja se puhasti sren,

ko po strminah,  
v slokih smučinah,  
prožno me nosi nevidna perot.  
Koder sprostira  
sneg se, ovira  
zame nobena ni tvegana pot.

Zdaj izza Ponce,  
vstalo je sonce,  
bakle prižiga v oboku nebes.  
Čez vse goljave  
bele, bleščave  
biserne širi omamni se kres.

Tek svoj ustavim,  
da Te pozdravim,  
s svetlim pogledom uprtim v Tvoj krov;  
Tebe, ki v vekih  
snuješ le v tekih  
zvezd in krvi in vodâ in vetrov.

Če tek življenja  
ni brez trpljenja,  
naj vsaj nam sije na pot Tvoj obraz. —  
On, če zaprede  
mreža nas zmede,  
nam bo v pomoč, da utremo si gaz.

Ni nam do truda,  
vsaka zamuda  
v borbi bo le okrepčilo za sen.  
Zadnji sen, teka  
zadnja zapreka,  
naj bo ob času najslajši Tvoj plen.



*Prvi smučarji na Križu*

*Foto Jos. Kunaver*

*Pavel Kunaver:*

## **Petindvajsetletnica smučanja v Sloveniji**

Pri tej petindvajsetletnici seveda ne mislim na narodne smučarje na Blokah, kjer so razmere prisilile človeka že pred stoletji, da si je s smučmi olajšal pohod preko dolgo zasnežene pokrajine.

Mislim pri tem le na pričetek sportnega in — poglavitno — planinskega smučanja. Zdi se mi, da sem bil še samosrajčnik, ko sem, stoječ neke trde zime pred hišo, kjer so večji otroci postavljali sneženega moža, ugledal na cesti na Kodeljevem — takrat je stal grad še na samoti — človeka, ki je polagoma drsel na smučeh skozi vso pokrajino. Strmel sem vanj in vtis je ostal neizbrisen, dasi je tega že morda štirideset let.

Zdaj pa je minilo nekako trideset let, odkar je moj starejši brat, ki je tedaj živel na Gornjem Štajerskem, prinesel s seboj smučī, prave norveške smučī! Zagledali smo se vanje, a moj bratranec Ciril je postal srečni lastnik prvih smučī v Ljubljani. Svojega srca pa ni izgubil na teh deščicah in ker se zanje kmalu ni več zmenil, se jih je polastil njegov brat Ivan Tavčar, ki jim je ostal zvest do danes. Ivanov takratni zvesti prijatelj pa sem bil jaz; za naju, ki sva že takrat vsak prosti dan porabila za izlete na bližnje in daljne gore, se je pričelo pozimi novo življenje.

Ali veste, kje je hotel Bellevue na Rožniku? Tam je tedaj stal star križ. Krasen pogled se je odpiral od tam na Kamniške Planine in na Karavanke. Pomladi sva tam z Ivanom posedala, študirala

zemljevide ter kovala načrte za poletje. Pod nama se je razprostiral zeleni travnik do lesene ograje, ki deloma še danes stoji ob razširjeni poti.

Tja gor sva se prvokrat napotila s smučmi — dva junaka z enim parom smučí! Pa z Ivanom sva bila tedaj nerazdružljiva. Gore so naju vezale, čiste so bile še misli in od šolskega dela je srce hrepenelo le v planine. Zato je Ivan tudi bratsko delil svoje smučí z menoj, to se pravi enkrat se je peljal dol on, nato pa jaz.

Tehnika? Kristijanija? Telemark? O, potrebno bi bilo, saj pod strmim travnikom je bila lesena ograja! Pa nikdar nisva prišla z njo v stik. V blaženem smuku po divnem snegu — nikoli pozneje se mi ni zdel sneg tako sijajen kakor takrat — sva se spuščala dol,



Foto Jos. Kunaer

Proi smučarji na Sv. Katarini (l. 1910)

da se je zaprašilo za nama. Zaprášilo pa se je še bolj, ko sva v strahu pred ograjo napravila piko. Začetskoma je bilo toliko pik, kolikor je bilo smukov. Ne vem več, ali je bilo že prvo leto tega smučanja ali šele naslednje, da se nama je zdelo boljše, če sva malo zavila in se ustavila, ne da bi štrbunknila v sneg. Kadar se je nama to posrečilo, sva bila kar ponosna.

Nato sva odkrila nov svet: Tivolski travnik. Leto za letom sva hodila tja in se smučala. Vsa čast Ivanu, ki je bratsko delil smučí z menoj, pa naj je bil sneg še tako dober. Posebno sva uživala, če naju je neslo po zmrzlem snegu malone doli do kraja, kjer se danes prične velesejmska ograja.

Gladko seveda ni vedno šlo in marsikateri štrukelj sva pobrala. Kakor danes, tako je tudi takrat, ko sva se dva smučarja drsala po enih smučeh, stalo precej ljudi gori na poti. Ti pa niso občudovali najine spretnosti, ampak čakali so le, kdaj bo kateri od naju štrbunknil; če se je to »posrečilo«, je bušila publika v glasen smeh, ki je naju spodbujal k večji opreznosti.

Leta so minula. Poslovili smo se od šolskih klopi in pred pet in dvajsetimi leti smo za prve denarje kupili tudi prve smučí. V naše življenje je stopil tedaj sijajni fotograf Brinšek in neutrudljivi prerok



*Velika Planina*

*Foto Jos. Kunaver*

planinstva Badjura. Mene posebe pa je nemška planinska literatura vabila tudi izven takratne sezone, ki je trajala le od junija do septembra, v planine. In smučiči so bile tiste, ki so ljubitelju gora otvarjale planinski svet tudi pozimi brez prevelikih naporov.

Zato nismo štedili, in vsi, ki smo se nehote takrat združili v malo skupino »Dren«, smo si nabavili najboljše, kar se je dalo dobiti v Ljubljani. Takrat je v Alpah cvetela Zdarskyjeva tehnika, ki je bila združena z onimi strašnimi Lillienfeldskimi stremeni. Težke so bile naše smučiči, debele in obtežene s stremeni, iz katerih nisi rešil noge, če si padel in ni bilo tovariša v bližini. Pa z navdušenjem smo zapustili Rožnik in odšli višje. V veljavo je prišla Sv. Katarina, Kurešček in drugi nižji hribi okoli Ljubljane. Zaspani Ljubljanci, ki so takrat verjeli, da je mogoče v planine le poleti in so bili zimski planinci izredna redkost, so nas začudeno gledali, kadar smo se s smučmi pokazali na mestnih ulicah. Mi pa smo veseli hiteli na bele vrhove. Spremljal nas je na krpljah tudi vedno veseli Brinšek, ki ni maral za smučiči. Nekoč jih je na Sv. Katarini poizkusil, pa so z njim vred ušle doli nekam proti Dobrovi...

Tehnika? Zopet nič. Nihče nas ni učil. Debela planinska palica je morala pomagati navzgor in zavirati, kadar je šlo dol. Toda polagoma je samo od sebe prišlo, da smo delali zavoje, da se je posrečila »kristijanija«, in višji cilji so se odprli. Seveda, takrat niso bile planinske kočice odprte, v gorah nobenih ljudi pozimi, v očeh dolincev smo bili vsi samo norci in treba je bilo led prebijati. Pa vendar smo šli. Na vrsto je prišla Velika Planina, nato Krvavec. Planinsko društvo nam je polagoma toliko zaupalo, da smo dobili ključ od kočice na Veliki Planini, a pri izletih na Krvavec smo se

morali zadovoljiti s sobo pri cerkovniku Sv. Ambroža, kjer smo spali skupaj: družina, nas osem smučarjev in svinja s šestimi mladiči. Družina je spala na peči in v postelji, prašiči in mi pa na tleh na slami. Deska je delila prašiče od nas.

In vendar je bilo lepo! Smuk sam na sebi, še več pa so vsaj mene prevzele tihe zimske gore. Tako tiho je bilo vse! Nikogar ni bilo tedaj v planinah razen nas. Kakor preroki smo se vračali nazaj v doline, kjer smo agitirali in pripovedovali, kako divne so planine v snegu, do kakšnih užitkov te popeljejo smučiči. Da so Julijske Alpe ugodne za smučanje, smo sicer vedeli, ali tja se tedaj še nismo šli smučat. Šele ko sva s tovarišem Ivanom Michlerjem l. 1912 okoli



Foto Jos. Kunaver

Na Kriški planini (l. 1910)

Novega leta stopila na vrh Triglava, se nama je na povratku preko ledenika posvetilo. Težka je bila tura onega dne. Preplezala sva vso poledenelo steno Malega Triglava in greben do vrha je bil težaven — stari Šmerc je rekel, da se je Kugy nekoč trudil v tej smeri, pa ni uspel — in mesec je vzhajal, ko sva trudna šla nazaj proti takratni Deschmanovi koči. Če bi imela smučiči, kako hitro bi bila za nama mučna pot! Pa žal ni prišlo do tega, da bi rabili še pred vojno smučiči na onih takrat pozimi tako samotnih višavah.

Tekme? O da! Na vrhu Krvavca so stavili, ne vem za koliko in zakaj, Brinšek, Badjura in Joža Kunaver, kdo bo prvi z vrha pri koči na Kriški planini. In na »ena — dva — tri« so jo ubrali, Jože in Badjura v zavojih na smučeh, konservativni Brinšek pa po zadnji oplati naravnost doli. Zmagal je — Brinšek. Ne vem, kako so praznovali ta rekord.

Nov dogodek je bil, ko se je domobranski polk v Ljubljani prelevil v planinskega in so mu bili dodeljeni nekateri častniki-smučarji. Z njimi smo se nehote seznanili, ker je tudi nje vodila pozimi pot v planine.



Naš klic ni ostal neuslišan. L. 1914 je Badjura imel prvi tečaj. Dame in gospode. Oj, ve nežne smučarke, ki danes smučate v bolj ali manj vam pristoječih hlačah, da bi ve videle ta prvi tečaj! Dame so bile v dolgih krilih, nekatere so imele bluže z balonskimi rokavi in na glavi, okrašeni z dolgimi težkimi kitami, so nekatere imele široke klobuke. Vendar je vse imelo mnogo uspeha. Led je bil prebit. Prvi Hrvatje so tedaj prišli s smučmi k nam in so z nami odšli na zasneženo Kamniško Sedlo.

Svetovna vojna je kruto pretrgala naše krasno življenje v gorah. Toda deloma je pomagala do večjega in hitrejšega razvoja ravno v smučanju. Marsikdo se je naučil smučanja kot vojak in ko se je po vojni vrnil domov, je šel po onih strašnih duševnih mukah zopet iskat utehe v planine poleti in — pozimi.

Danes mrgoli smučarjev vsepovsod. Nekoč smo klicali s samotnih zimskih gora: »Pridite! Tu je raj! Tu je čisto veselje! Tu je veličastna lepota doma!« Stokali smo nad zaspanostjo dolincev in poletnih turistov. Danes imamo, kar smo si želeli. Planine so postale last širokih množic in tudi pozimi niso več zapuščene. Toda delo še ni končano. Te množice turistov in smučarjev ne hodijo v gore s tistim svetim spoštovanjem kakor nekdam mi. Kričačev in objestnih ljudi pa ne rabimo tam gori! Smilijo se mi te množice, ki — preglasne — prepode ves tisti blaženi mir iz gora in se ničesar več ne nauče od veličastne prirode. Ta je bila meni najboljša učiteljica, ki sem ji neizmerno hvaležen za toliko lepote in najboljšo vzgojo. Človek je tudi duševno bitje: ve množice smučarjev, ki prihajate v gore, v zimske gore, bodite tako duševno pripravljene, da boste od njih imele več kakor goli, prijetni smuk!

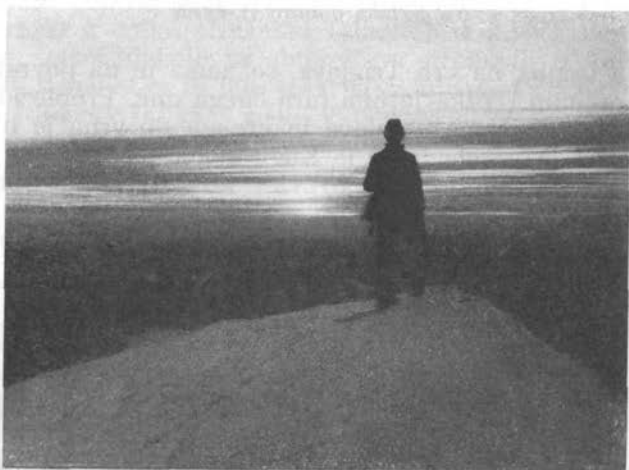


Foto Jos.  
Kunaver

*Božični večer na vrhu Malega Stola*

## Spomini in opomini

Nikdar še nisem bil tako v zadregi za naslov, kakor v tem spisu. Po dolgem premišljevanju sem se le odločil, kakor stoji zgoraj. Če se bo kdo nad mojim pisanjem spotaknil, naj se le. Škodovalo mu itak ne bo, meni pa še manj. Sploh naj se za vse, kar bom stlačil pod ta naslov, zahvali uredniku, toda ne tistemu, ki »oblastem odgovarja«, torej odgovornemu, marveč onemu, ki je odgovoren naročnikom za vse, kar sprejme v »Vestnik«. Sicer pa sta oba gospoda, odgovorni in neodgovorni, jako previdna. Najprej se »gresta« urednike, potem pa zapišeta: »Za vsebino so odgovorni avtorji.« Ta je lepa! Avtor naj se poti in trudi, da kaj spiše, potem naj bo še odgovoren za vse to! Saj je vendar »odgovorni urednik« prav zato tu, da dobi po grbi, kar avtorji zaslužijo; sicer bi ga sploh ne bilo treba. Zato izjavljam slovesno, da ne prevzamem prav nikake odgovornosti za to, kar bom spisal. Ako se bo kdo čutil v mojih člankih zadetega ali uščipjenega, naj se kar drži odgovornega ali pa neodgovornega urednika ter naj ju tira pred »kadija«.

Mislim, da sedaj, ko sem se tako zavaroval, lahko pomirjeno začnem.

### I.

Odkar se zavedam svojega življenja, sem se rad potepal. Dokler sem hodil na Graben v ljudsko šolo, je imelo to potepanje za starše in zame večkrat neprijetne posledice, in sicer za moja roditelja v tvorni obliki, zame pa v trpni. V gimnaziji pa je bilo že drugače. Tam sem se namreč »ex offo« potepal, ko sem hodil botanizirat in kebre lovit. Moja lovišča so bili Grad, Golovec, Tivolski gozd in včasih celo Šmarna Gora. Višje gore so mi bile dolgo, dolgo neizpolnjive želje. Ko sem pa kot absolviran petošolec prišel prvič na Breznico na počitnice in sem izvršil prvo »visokogorsko« turo na Stol, sem se čutil že precej hribolazca. Da bi se bil lahko kot tak postavljaj, mi je še manjkalo dvojega: nahrbtnika in dolge palice. Takrat so bili pač redki, ki so hodili po naših gorah oboroženi s tem orodjem. Rekli smo jim »hribolazci«.

To ime je dandanes skoraj popolnoma izginilo in je prav storilo. Nekateri so ga hoteli zamenjati s »hribolezecem«, pa je bil ta poskus ponesrečen. »Hribolazec« smo se imenovali zato, ker smo lazili po gorah, ne pa od tod, ker smo lezli na goro. Priznam pa rad, da »hribolazec« ni pravo ime za to, kar naj pomeni. Slovenec, tudi preprost, razločuje dobro grič, hrib in goro. Ljubljanski Grad prav gotovo ni gora, Triglav pa ne grič. Potemtakem bi morali individue iz rodu »homo alpinus« razdeliti v tri skupine: v gričelazce, hribolazce in gorolazce. (Ako zamenjam »lazca« z »lezcem«, nisem s tem nič pridobil.)

»Hribolazec« je pa tudi jako neroden »terminus«. V femininu ima namreč dvoumen pomen. Prosim, kako bi mogli reči nežnemu



bitju, ki hodi v jirhastih hlačah po gorah, »hribolazica«? Zato je prav in pravično, da je »hribolazec« že skoraj popolnoma izginil v besedi in pismu.

V novejšem času jih je mnogo, ki se radi poslužujejo tujke »alpinist«. Sploh opažam, da se je v povojnem času med Slovenci jako razpasla bolezen — hotel sem zapisati »ljubezen« — do tujih besed. (Jaz do sedaj, kakor se mi zdi, v tem članku še nisem rabil nobene tujke!). Tako je na primer ravnateljem veliko bolj všeč, če jih tituliraš z »gospod direktor«, in nekateri gospodje so tudi rajši »sekretarji« kakor »tajniki«. Prav tako so pa tudi med »hribolazci« taki, ki se jim jako prikupiš, če jih prištevaš med »alpiniste«.

Toda »alpinist« je ne le tujka, marveč je tudi prav tako napačna beseda kakor »hribolazec«, ker znači človeka, ki hodi po Alpah, ne pa sploh po gorah. Kako naj imenujemo potem tiste, ki lazijo po Tatrah, Krkonoših in drugih gorah? Na ta način bi dobili »tataniste, krkonošinate, kordilijereniste, himalajaniste, hindukušinate« in še mnoge druge »niste«.

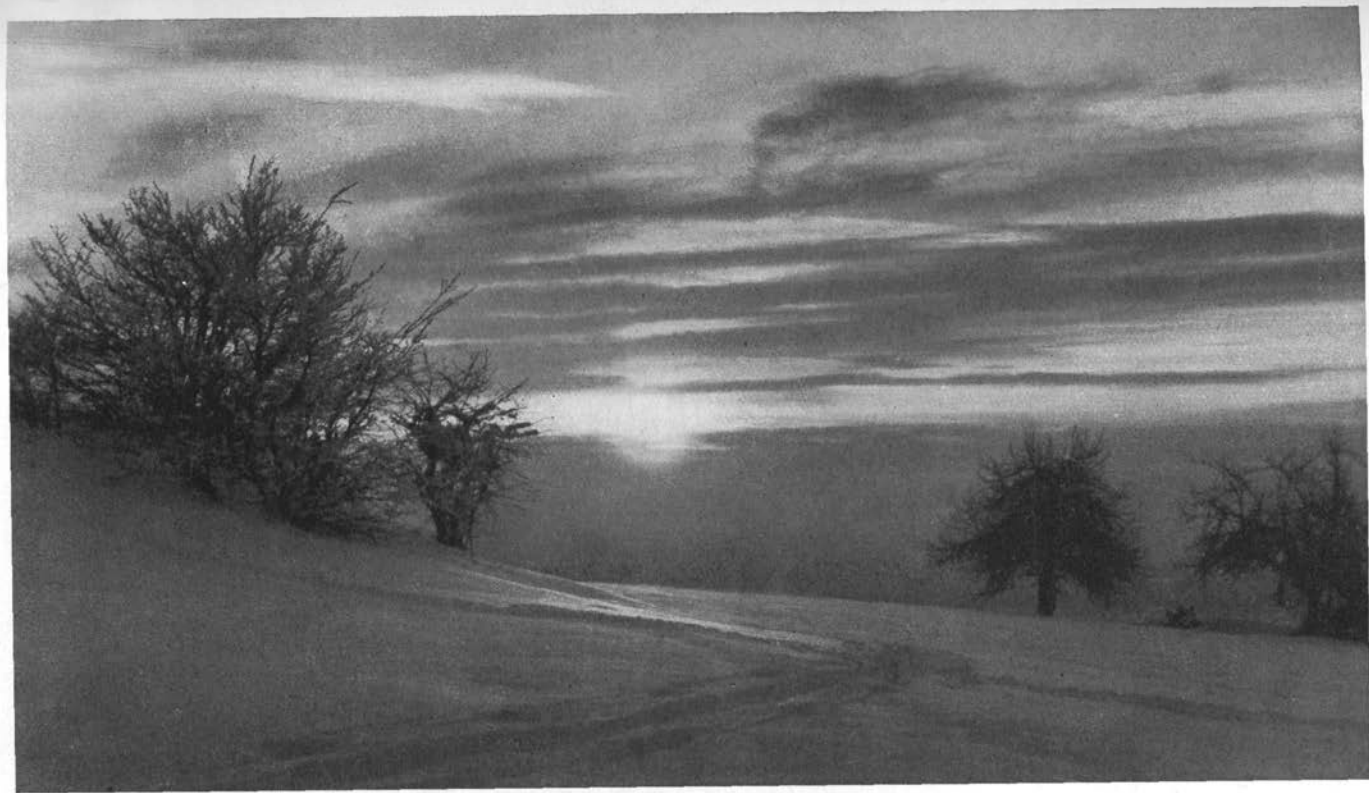
V nemški književnosti se je sicer »alpinist« že utrdil in udomačil, pri nas pa še ne. Nемеc pravi na primer »Alpenhase«, mi pa ne pravimo »alpinski«, marveč »planinski« zajec, »planinski« orel, »planinska« bolha itd. Zato prepustimo tujcem »alpinista«, mi se pa oklenimo domačega »planinca«.

Pri »Pleteršniku« so sicer »planinci« prebivalci Alp. Toda, tako pojmovanje za nas ne velja. Naše ljudstvo pozna samo rovtarje, hribovce in gorjance. Prebivalcev planin pa pri nas sploh ni. Na planinah stanujejo planšarji in planšarice samo v toplem letnem času. Najkasneje o sv. Martinu pa gre vse v dolino, ljudje in živina. Gori ostanejo samo gamsi, planinski zajci, bolhe in druga zverjad.

Kar pa se tiče pojma »planina«, smo že popolnoma navajeni, da imenujemo tako ne le tiste zelene jase, po katerih se poleti pasejo krave, pozimi pa gamsi in smučarji, marveč sploh ves gorski svet. Zato pošljemo lahko z mirno vestjo »hribolazca« v zaslužni pokoj, poženemo »alpinista« čez mejo in se poprimemo splošno »planinca«, ki z enako ljubeznijo objema vse »hribolazce« vsega sveta.

»Planinke« pa opozarjam, naj pazijo, da jih kdo ne — utrga. Mnogi jih namreč zamenjujejo s »planikami«. Zato bi se mi zdelo umestno, da bi se oklenili imena »pečnica« za tisto lepo cvetico, zaradi katere je že marsikdo šel v smrt. Seveda, včasih smo trgali samo »edelbajs«. Ta beseda se je pri nas udomačila po nemških turistih. Planšarji in drugi so z »edelbajsom« celo kupčevali. Na Breznici je svoje dni neka Urša vzela v zakup vso Zelenico, da je smela samo ona trgati »edelbajs« in ga odvažati. Nekega dne je pa zadela na Korošce, ki so prišli čez mejo ponj, ker ga je bilo na koroški strani premalo. Ko se je hotela potegniti za svoje pravice, so jo nabili, vzeli ves nabrani »edelbajs« in jo pognali v dolino.

Seveda, odkar povprašujejo po planinah naše planinke po planikah, so se že tudi planšarji in planšarice navadile na »planike«.



Ob sončnem zatonu na Polževem

*Foto prof. Janko Ravnik*

Sedaj pa še nekaj o planinstvu, oziroma »alpinizmu« ali »alpinistiki«.

Svoje dni smo hodili po gorah z nekako veselo preprostostjo in si nismo belili glav, ali je planinstvo sport ali ne, če smo »hribolazci« ali »alpinisti«. Dandanes je vse drugače. O alpinizmu ali o alpinistiki se je napisalo veliko knjig in razprav. Če jih prebereš, pa še vedno ne veš, pri čem si, kdo je pravi »alpinist« in kaj je »alpinizem«.

Chodounskemu je po Tumi<sup>1</sup> »alpinistika« radost življenja in radost udejstvovanja. Včasih že, včasih pa ne. Kdor leži ves polcmljen na kaki ozki polici, čuti prav malo radosti; o kakem udejstvovanju pa niti govori ne more. Ta definicija je tudi presplošna. Na ta način bi bili tudi pijanci »alpinisti«. Kadar pijejo, uživajo radost življenja; ko se potem sekajo po glavah, pa radost udejstvovanja.

Sploh pa mislim, da ima malokateri pojem toliko definicij kakor alpinizem. Tuma je preštudiral mnogo tozadevne književnosti in slednjič prišel do spoznanja, da je planinstvo<sup>2</sup> »kompleks vsega udejstvovanja in stremljenja v visokih gorah, sportnega, estetičnega, etičnega do svetovnega naziranja v družbi z vedami o alpski narodi in alpskem higieničnem, gospodarskem in socialnem življenju ter družbi z umetnostjo in poezijo, ki ima kot predmet Alpe in visoke gore«.

Ta definicija je pa za marsikoga pretežka (dobro, da je v šoli ne izprašujejo!) in gotovo jih je veliko, ki na njeni podlagi ne morejo spoznati, če so planinci ali ne. Zato predlagam drugo, ki je širša in tako preprosta, da jo vsak lahko razume.

Jasno je, da morajo planinci laziti po gorah. Naj kdo še tako lepe in učene razprave o planinstvu piše, gore pa gleda le od spodaj, ta gotovo ni planinec. Pri neki seji SPD je v juniju vzdihnil moj tovariš-odbornik Slavko: »Moj Bog, sedaj bo pa treba zopet po gorah laziti!« Seveda, to je bilo v tistih časih, ko smo v oktobru gorske čevlje namazali, nabasali in spravili pod streho, kjer so počivali do prihodnjega poletja. Slavko je pa prav logično sklepal: »Kot odbornik SPD moram biti planinec. Da sem pa planinec, moram laziti po gorah.«

Na drugi strani je pa zopet res, da niso vsi, ki hodijo po gorah, planinci. Tako se pastirji, planšarji, lovci, gonjači, graničarji, finančarji, orožniki in vodniki ne morejo šteti med planince, čeprav delajo nekateri izmed njih ture, s katerimi bi se vsak plezalec lahko postavil. Planinci pa niso zato, ker lazijo po gorah po svojih opravkih, tako rekoč kot »žrtve« svojega poklica.

Torej so planinci tisti, ki lazijo po gorah brez opravka, samo zato, ker jim to ugaja. Planinstvo (alpinizem ali alpinistika) je potemtakem lazenje po gorah brez opravka, zavoljo ugodja. To je kratko,

<sup>1</sup> Tuma, »Pomen in razvoj alpinizma«.

<sup>2</sup> Tuma ibidem, str. 149.

jasno in široko. Pod to streho se lahko zbirajo sportni, estetični, poetični in etični planinci, dalje tisti, ki iščejo v gorah nevarnosti, problemov, zdravja, zabave, slave, in slednjič celo tisti, ki beže v gore pred svojo boljšo zakonsko polovico. Vsem tem je namreč skupno to, da iščejo v gorah, v katerih sicer nimajo nič opraviti, ugodja. Razločujejo se le v tem, kako ga iščejo.

Svoje definicije planinstva pa nikomur ne vsiljujem. Kdor jo sprejme, prav; kdor pa ne, ostaneva kljub temu prijatelja, če sva bila doslej. Mislim pa, da ena definicija planinstva več ne bo škodovala planinskemu pokretu. Ker sem odkritosrčen, rad priznam, da sem to definicijo postavil tudi nekoliko iz sebičnosti, ker bi bil rad med »planince« prištet, medtem ko sem bil toliko let samo navaden »hribolazec«.

Takrat, ko sem jaz vznemirjal po Karavankah gamse in trgal »edelbajs«, je bilo pri nas planinstvo dosti tuja zadeva. Le tuintam se je kako lepo poletno nedeljo zvečer pripeljalo z »gorenjcem« nekaj naših fantov, ki so bili oblečeni v »petelinove« hlače, imeli na glavah s planinskimi cveticami ozaljšane klofete in nosili v rokah dolge palice, na katerih so bili privezani veliki šopki. Ljudje so jih gledali kakor maškare, ki so bile takrat o pustu še v navadi. To so bili prvi slovenski planinci. »Hribolazic« v tistih časih še ni bilo. Če bi se bila katera kje prikazala v jirhastih hlačah ter kazala gola kolena in še to, kar se njih drži, bi jo bili gotovo gnali v Begunje, kjer bi bila morebiti »sedela« za vsako koleno po eno leto zavoljo javnega pohujšanja.

Sploh smo bili planinci koncem devetnajstega in začetkom dvajsetega stoletja jako spodobni in nismo sedeli v hotelih in gorskih zavetiščih brez srajc za mizo, kakor se dandanes godi. Saj nič ne rečem, v samih kopalnih hlačah je v solncu prijetno hoditi, v dežju pa koristno, ker si takoj do kože premočen. Toda, planinec tega ali drugega spola, ki je vsaj nekoliko olikan, se obleče, preden stopi med ljudi. Vsak ni namreč tako »estetičen«, da bi užival veselje ob pogledu na ožgano, morebiti celo olupljeno kožo in nad »prijetnim« duhom, ki ga razširja človeški znoj. —

Svoje planinsko udejstvovanje sem pričel s Stolom. Opremil sem se, kakor sem mislil, da je primerno za tako turo. Da se mi ni bilo treba bati dežja, sem vzel klobuk, ki sem ga imel za vsak dan, v notranji žep suknjiča sem vtaknil ploščato steklenico brinjevca, v zunanja dva pa klobaso in kos kruha. To je bila vsa »oprema«. Kar se tiče žganja, smo se v tistih časih še ravnali po drvarjih in lovcih, ki so se za svoje težko delo in pot vedno založili z brinjevcem ali s slivovko.

Palice tudi nisem imel. V tem oziru sem bil daleč pred svojimi sodobniki. Brez palice hoditi po gorah je namreč šele v zadnjem času postalo moderno. Zakaj, ne vem. Meni vsaj se zdita palica in cepin še vedno precej koristno orodje v gorah. Seveda, današnja mladina je v telesnih vajah mnogo izurjenjša, kakor smo mi, kar nas je še iz prejšnjega stoletja. Tako vidim včasih na cesti kakega

paglavca, ki se s takimi umetnostmi izkazuje na kolesu, kakor so jih še v predvojnem času predvajali samo v cirkusih in varietejih. Mladi planinci pa se vozijo celo po sneženem kuloarju z Jalovca kar z golimi rokami. Če bi jaz kaj takega poskusil, bi se najbrž zbudil šele v bolnišnici ali pa na onem svetu.

Zdi se mi, da se spretnost podeduje. Zato bi naraščaj naših plezalcev, če bi ga kaj imeli, najbrž plezal po stenah brez plezalk, klinov in vrvi. Tako se pa fantje prej ponesrečijo, eni v planinah, drugi pa doma, ko padejo v — zakonski stan. Kot mladim možem in očetom pa jim ni treba več iskati »problemov« v gorah, ker jih imajo dosti v domačem krogu, in včasih še prav težke.

Neki planinec mi je odkrito priznal, da bi se bil že davno ponesrečil, če bi se ne bil oženil. On je namreč plezal, ona pa plesala. Ko sta se vzela, je on pustil pležo, ona pa ples. Seveda, kar se naraščaja tiče, se mi zdi, da bo rajši plesal, kakor plezal.

V gimnazijskih letih sem se omejil samo na Karavanke. Te sem pa obredel vse, kar jih je med Ljubeljem in Podkorenem. Hodil sem večinoma sam, včasih pa s Petrovčevim študentom s Sela, ki se je pisal za Žemljo.

Nekoč sva se namenila na Golico. Na poti proti Žirovnici naju sreča star očanec.

»No, kam pa?«

»Na Golico,« mu odvrnem.

»Lačni pa ne boste, ko imate tako debelo žemljo s seboj.«

Žemlja je bil namreč precej okrogel fantek, pa kljub temu jako gibčen.

Na povratku z Golice sva prišla v najhujši vročini na Potoško planino. Mučila naju je silna žeja. Nikjer ni bilo videti žive duše. Pa mi pravi Žemlja: »Veš kaj, Janko, kar tjale v hlev pojdiva in pomolziva kakšno kravo.«

Jaz sem bil pa takrat za taka junaška in izredna dela vedno pripravljen. Hitro snamem klobuk z glave in ogledujem živali, ki so ležale v polumraku, da bi se ne bil kakega vola lotil. Tu me dregne Žemlja.

»Poglej, Janko, tamle v kotu leži ena velika. Ta bo imela gotovo dosti mleka. Kar hitro jo pomolzi!«

Jaz se ji približam, toda kar naenkrat skoči »krava« kvišku in se spremeni v — bika.

»Junc, junc, beživa, beživa!« zakriči Žemlja, in ko sem priletel iz hleva, je že čepel na bližnjem drevesu. Meni pa ni bilo treba plezati, ker je nasprotnik hitro ustavil sovražnosti. Nekaj časa je še stal pred hlevom, pomežikoval v solnce, nato se je obrnil in dostojanstveno odkorakal nazaj v hlev.

Da, v tistih časih je bilo še idilično na planinah...

(Dalje prihodnjič.)



*Bihać ob Uni, v ozadju Plješevica*

*Foto dr. Sp. Ilešić*

*Jos. Wester:*

## **Izlet na Golo Plješevico (1649 m)**

Kadarkoli se potniku, vožečemu se po unski progi od Bosenske Krupe proti Bihaću, malce odpre glasoviti kanjon, koder drži ta zanimiva prometna pot, vsakikrat opazi v jugozapadni smeri ogromen gorski zaslon, ki je tvoril nekdanjo naravno mejo med hrvatsko in turško Krajino, sedaj pa je obrobnji predel Savske banovine proti Vrbaski. Ta zajetna gmota, ki se vleče v značilni dinarski smeri, je Plješevica z najvišjo vzpetino Golo Plješevico (1649 m). Zlasti zavzeten in za turista mikaven se kaže njen pečnasti hrbet, ko ga zreš s prostrane ravnine plodnega Bihaškega polja ali iz mesta Bihaća samega. Saj znaša zračna razdalja od tega mesta do glavnega vrha jedva 10 km, medtem ko je višinska razlika nad 1400 m, tako da je treba premagati znatno strmino, kdor se hoče s te (vzhodne) strani povzpeti na Plješevico. Prej pa še mora prekoračiti vzporedno predgorje, katerega gozdnati greben presega višino 1000 m, in globoko drago Uvalo, ki ga loči od trupa Plješevice. Zato si bišćanski planinci — bore malo jih je, kakor so mi zaupali — uredé tak »veleplaninski« izlet tako, da se odpravijo dan prej do Uvale, tam čez noč bivakirajo ter se nato rano v jutru dvignejo na vrh...

Službeni posli, ki so me v lanskem poletju privedli v Bihać, mi niso dopuščali, da bi s te strani zavzel Plješevico, dasi me je vsak jasni dan pogled nanjo tem bolj mikal, ker so me prijazni veljaki hoteli počastiti s tem, da bi priredili tako dvodnevno odpravo v spremstvu in varstvu oborožene sile, češ da je treba računati tudi z opasnostjo, da se v gorski divjini srečamo ne s »hajduki«, temveč s kakim medvedom ali volkom, ki jim plješeviške prašume dajejo varno zavetje...



Povratak iz Bihaća sem si usmeril preko Like z namenom, da si ogledam doslej neznano mi kršno pokrajino, domovino slovitih Ličanov, ki je o njih že naš Baltazar Hacquet pred več ko sto leti pisal, da je to najsrčnejši narod v vsej monarhiji in da se vsak Ličan s ponosom nazivlje s častnim imenom »junak«<sup>1</sup>. Poleg Plitviških jezer pa mi je seveda kot »pièce de résistance« mojega potnega načrta ostala — Plješevica.

Že tisti popoldan — bilo je dne 24. junija — ko sem se v brzem poštnem avtobusu dvigal iznad Ličkega Petrovega sela v drznih vijugah v okrilje Plješevice, sem pozorno motril nje terensko lice in za kratkega postanka v Priboju sem se razgovoril z ustrezljivim poštarjem o vsem, kar sem hotel vedeti o vzponu na Plješevico s te strani. Seljak, ki je čul najin pogovor, se mi je takoj ponudil za vodnika. Kar spotoma sem si ustanovil potovalni načrt: danes nizdol k Plitviškim jezerom, zajtra pa s prvim avtobusom nazaj v Priboj, takoj pot pod noge, hitro gor in dol, da se še popoldne lahko okopljem v Plitviškem jezeru Kozjaku.

Naslednje jutro sem bil — dasi je ura kazala že na šesto — menda prvi izmed plitviških gostov na nogah. Zakaj letoviška gospoda rada lenari in sanjari ob žuborenju slapičev, ki padajo kakor baročni prameni iz gornjega Jezerca v nižji Kozjak. Točno o polsedmih je odbrzel poštni avto v vedrem jutru v breg proti selu Jezercu. Tu se sprosti pogled in pojavi se mi diven prospekt: greben Plješevice v jutranjem solncu. Njen obris se ti zazdi pripodoben zdaj Golici, zdaj Nanosu, zdaj Boču, zdaj Mangrtu, kakor ti pač cestne vijuge in vedno višji vidiki odpirajo pogled nanjo.

Kmalu smo imeli 7 km vožnje za sabo, ko se je samodrč ustavil pred poštno hišo v Priboju. Tu me je že čakal domačin, ki se mi je bil prejšnji dan priporočil za spremljevalca, sivolas možak, po imenu in rodu Dane Konjević. Poštar mi je zatrdil, da je Dane vodnik, kakršnega si morem le želeti, češ, saj pozna vsako stezo in vsako bukev v plješeviških šumah. Brž sva se domenila za nagrado, brž sem použil v gostilni zajtrk, brž mi je gazdarica termossteklenko napolnila z vročo črno kavo in skuhala nekaj jajc v trdo kot popotno brašno. Prijazni domačin mi je posodil palico krivuljo, Dane pa si je oprtal moj nahrbtnik in dvajset minut pred osmo sva se odpravila na pot.

Bolj resno ko šaljivo sem vprašal vodnika, ali ne vzame s seboj puške v obrambo pred zverjadjo, ki so me nanjo že v Bihaću opozorili. »Čemu? Ni potreba. Saj pojde z nama Šarko, ki ti zavoha volka na kilometer daleč, medved pa se mu itak izogne, če ga le zasluti,« tako je Dane pohvalil svojega psa, ni pa povedal, kdo bi jo prej potegnil, ako bi se res z volkom srečali.

Tako skromno kakor za šetnjo opremljena sva se odpravila na planinsko pot v neznani mi divji predel. Kako košata pa je bila odprava saksonskega kralja Friderika Avgusta II., ki se je bil dne 2. junija 1845 napotil na Plješevico v spremstvu polkovnika barona

<sup>1</sup> Gl. Hacquet, *Abbildung und Beschreibung der südwest- und östlichen Wenden, Illyrer und Slaven...* I. del, Leipzig 1801, str. 168.

Josipa Jelačića (poznejšega hrvatskega bana)! Sedem šerežanov peš in na konjih jim je utiralo in varovalo pot, ki so jo bili gozdarji že prej otrebili, štirje oficirji so tvorili kralju gardo, vsa gospoda visoko na konjih. Vodnik pa jim je bil seljak Marko Konjević, morda ded mojega spremljevalca.<sup>2</sup>

Ubrali smo bližnjico kar preko pašnikov in livad, da smo čim prej dospeli v mešani gozd na razrit kolovoz. Tu opazim na deblih staro markacijo, ki jo je pred bogve koliko leti napravil kak po-verjenik Hrv. plan. društva. Smer drži v zložnem vzponu v glavnem

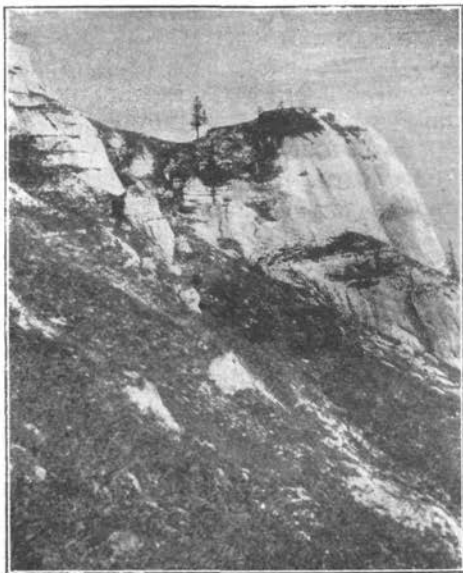


Foto J. Horvat, Zagreb

G. Plješevoica, jugozap. stena (Klanjalica)

proti jugovzhodu. Na ovinkih jo je Dane ubiral po bližnjicah, tako da sva se spešneje dvigala vkreber po nepregledni šumi. Šarko je neprestano švigal in vohljal po grmovju. Videti mu je bilo, da mu ta nepričakovani izlet v znano mu lovišče izredno ugaja. »Da bi ga videli pozimi, kadar greva nad kune! To ti je zlata vredno kuže! Vsaka belica ali zlatica, ki jo zasledi, mora biti njegova in — moja!« tako ga je gospodar pohvalil. Že desetletnemu Šarku kar ne bi prisodil toliko temperameta. Potrepljal sem ga v priznanje za take vrline in odslej sva si bila dobra prijateljja.

Čim više sva prihajala, tem bolj se je pojavljal značaj pragozda, tem bolj se košati bukev, medtem ko v nižjih predelih prevladujeta jelka in smreka. Vsi ti obširni gozdni kompleksi so last »inovne općine«, ki tega naravnega bogastva ne more tako gojiti, da bi gozd po gospodarskih pravilih trebila in redčila ter zreli les v katerikoli obliki spravljala na trg. Gozdna pota so slaba, višje gori jih sploh ni, cena lesu je nizka, bližnja železniška postaja liške proge, Vrhovine, pa je nad 30 km daleč. Rast prehitveva poseko. Zato ostaja drevje kar na mestu, da admira. Suhi velikani štrlé kakor okleščene komarče ali ostrvi med košatimi krošnjami. In koliko porušenih orjakov prhni, ležečih na tleh, kot »rop trohljivosti požrešne«! Naš gospodarni gozdar bi se zjokal ob pogledu na propast tega prirodnega bogastva.

Moj Dane, prožno stopajoč v svojih mehkih opankah, me je opomnil, da nama bo treba malo odpočitka, če ne prej, vsaj pri

<sup>2</sup> Gl. Dragutin Franić, Plitvička jezera i njihova okolica. Zagreb 1910, str. 358.

»šarenem stupcu«. Ko dospeva na mesto, kjer je pred leti stal črno-belo barvani steber — sedaj ni več sledu o njem — me še ni bila volja, da bi odpočivala. Saj sva imela jedva poldrugo uro hoje za seboj, in še to večidel v hladni senci, vrh Plješevice pa, zbog goste šume neviden, je še bogve kje daleč pred nama. Jaz bi bil najrajši kar brez prestanka dalje hodil; toda ko mi je mož zaupal, da je bil zarana z vozom že v Petrovem selu, kamor je peljal voz drv, in da se je radi mene začasa vrnil, sva sedla ob stezi na podanku Belega vrha vsak na svoj parobek ter si prižgala tobak, on pipico, jaz cigareto. V duševno razvedrilo sem mu čital opis poti na Plješevico iz Pauličeve knjižice<sup>3</sup> in kar všeč mu je bilo, da je čul svoj okoliš tako točno opisan, dasi se najina smer ni povsem ujemala s tamkaj opisano.

Zlo je to, da menda na vsej Plješevici ni nobenega vodnega izvirka. V luknjičavem kraškem svetu vse padavine globoko pronicajo, tako da se potnik ne more nikjer osvežiti ne ob hladnem studenčku ne ob žuborečem potočku. Kljub temu nedostatku priženo vsako poletje na goličave in paljevine govedo iz Petrovega sela in Željave v pašo. Tu ga čuvajo v »torih«, s plotom ograjenih oborih. Pot me je privedla le mimo enega takega obora sredi gozda in reči moram, da tako primitivnega stanu za človeka in žival še nisem videl. To so vam »stanovi« naših planšarjev udobne »vile« v primeri s tem preprostim koliščem. Tako skromno pastirujejo tod od pamtikeva. Sneg si dobavljajo iz bližnje jame Snežnjače, globoke kraške votline, kjer ga tudi v pasjih dneh ne zmanjka. Nasujejo ga v lesena korita, da se stopi, in tu dobivata nato svoj napoj človek in žival. Kako mi je šla v slast hladna snežnica, ki mi jo je sršavi čoban ponudil v počrnelem lesenem torilu!

Poslej se je malo utrta steza skoraj izgubila v gostem bukovju. Enakomerno je šlo vkreber, da sva dospela na nekako sedlo, odkoder se je prvič odprl pogled v dolino, na prostrano Koreniško polje z vrelom Korenice, in je zahlidel hladilen vetrič od severa, tista dobrodejna sapica, ki nas objame v višini nad 1000 metrov. »Sad ćemo brzo doći na Malu Baru, gde treba, da se malko odmorite,« je menil Dane, v skrbeh zame; mislil pa je s tem nase. Tudi Šarka, ki je prej venomer stikal po grmovju, je že minila prvotna živahnost, da je, vidno utrujen, le še po stezi stopical.

Na robu gozda stopimo na zeleno jaso, poraslo mestoma z gostim ščavjem, mestoma s sočno pašo. To je Mala Bara, kjer je stala nekdanj kladara, lovska koč, ki so v njej tudi turisti imeli pravico do zavetja in nočišča. Le sledovi kamenitega temelja še pričajo, da je stala na tem kraju prilično prostorna stavba. Ob pečini trohni več metrov dolgo korito, izdolbljeno iz enega debla, seveda brez kapljice vode. Na stari bukvi pritrjena tabla z napisom »Put na Lički Prieboj« pa ti pove, da so pred nekaj leti tu še resno skrbeli za planinski promet.

<sup>3</sup> Dragutin Paulić, Vodič na Plitvička jezera. Izdalo Hrv. plan. društvo. Zagreb 1923, str. 105—107.

Onstran Bare se dviga jaka strmina, porasla z nizkim, že grmičastim drevjem, nad njim pa se pokaže golica — Gole Plješevice. Še dobrih dvajset minut je bilo treba sopsiti strmo v breg ter se v vijugah viti med pritličnim bukovjem in smrečjem, nato še deset minut po goli rebri, na vzhodni plati porasli s »klekovino«, borovim in smrekovim ruševjem, da sem pri okrnjenem triangulačnem znamenju stopil na teme, na vrhunec Plješevice.

Še nekaj korakov dalje po slemenu na najbolj razgledni pomol, kjer si poiščem na brezvetrnem mestu udoben počivaj. Tam se pre-

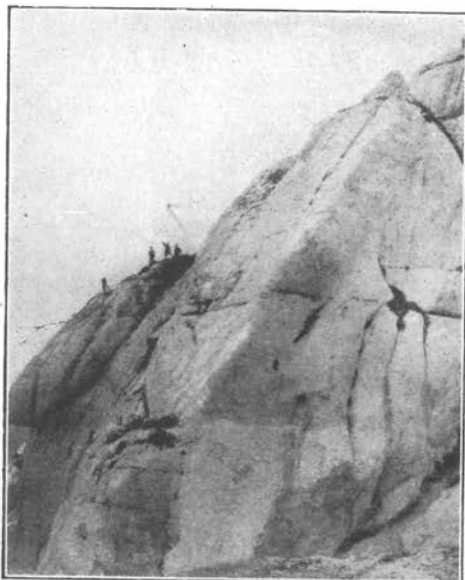


Foto J. Horvat, Zagreb  
Gola Plješevice, južne stene

dam ugodju, ki ga pozna le oni, ki se mu z gorskega vrhunca nenadoma in prvič odpre obsežna panorama na vse svetovne strani. Namah pozabi ves prestani trud; ni mu mar, kod in kako se bo vračal, hvaležno uživa slast trenutkov, ki bi jih rad čim dalje pridržal, če bi mu bilo dano čarati.

Naravno, da sem najprej poskrbel za telesni blagor vse trojice. Dane se je veselo začudil, ko mu natočim v čašo še tople črne kave. Ni mu šlo v glavo, da imam tako čudežno steklenico, ki se tekočina v njej ne ohladi. Ni je še videl v življenju in težko mu je bilo povedati bistvo njene lastnosti. A tudi jaz sam sem doživel nekaj novega: prvikrat, odkar živim, sem si zapalil cigareto s »trudom<sup>4</sup>, tlečo gobico, ki si

jo je Dane s kresilom užgal. Običajne vžigalice so njemu kakor vsem seljakom tam doli predrago razkošje; celo ogenj na domačem ognjišču si sleherni dan netijo na ta pradavni način. Pri nas pa še stari ljudje komaj pomnijo, da so si nekdanj kresali iskre iz kremenca, dokler se niso udomačile žveplene vžigalice. Zdelo se mi je, kakor da naju v tem pogledu loči celo dolgo stoletje...

Potopisci smo vselej v zadregi, kadar je treba opisovati razgled s kakega visokega vidika. Zakaj pero ni dovolj sposobno, da bi z besedo prikladno označilo veličastno prirodno panoramo, ki jo oko zre vsenaokrog. Dokaj izraznejši posredovalec je umetnik slikar; saj zahteva njegova umetnost globljo intuicijo in vernost upodabljanja, zato pa je vezana na daljšo izrabo časa. Ali pa bi moral biti poet

<sup>4</sup> »Trod« (stsl. trǫdъ) se je ohranil tudi v našem besedišču kot izraz za kresilno gobo, a to ni goba, ki raste na bukovem deblu, ampak neka gobasta tvorba, pir, ki se napravi v razpokli bukovini. Tako me je poučil Dane. — W.

krasnoslovec, kakršnega si želi hrvatski akademik Jos. Torbar, ki se je bil v družbi našega Frana Erjavca dne 7. septembra 1864 povzpel na vrh Plješevice: »Ovdje bi trebalo Preradovića i Trnskoga pera, da opiše čarobno milinje prekrasne panorame, koja se ushićenu oku s takova pogleda do nedohvatnih daljina otvorila.«<sup>5</sup>

In pionir našega planinstva Johannes Frischauf, ki jo je bil posetil že leta 1874, pravi: »Razgled z vrha utegne zamikati zlasti prijatelje dolinskega razgleda, zakaj od tu pregledajo skoraj vso hrvatsko in turško Unsko dolino kakor zemljevid. Vendar je tudi pogled na gorski svet jako zadovoljiv ter nadvse poučen glede Kapele, Velebita in Bosenskih vrhuncev.«<sup>6</sup>

Solnce se je bližalo že zenitu, tako da je bila vsa krajina enakomerno osvetljena. Nebo jasno ko ribje oko, le na daljnem severu ozračje ni bilo dovolj prozorno, torej prav tam, kjer mi je oko najprej iskalo stika z ožjo domovino. Tam bi moral uzreti obrise Julijskih Alp, a tako sem se zadovoljil s pogledom na Notranjski Snežnik, na Risnjak, Klek, zagrebško Sljeme, Petrovo goro. Na zapadu zastira stokilomska »povorka« sivega Velebita pogled na sinji Jadran. Zanimivo, da ima moj vrhunec prav v zapadni smeri v Velebitu soimenko skoraj iste višine: Plješivico (1653 m). Na jugu strmé v nebo vrhovi dalmatinske Dinare s prvakom Troglavom (1913 m), na vzhodu pa Bosensko pogorje z Grmeč-planino. Nekako po sredi te velikanske obzorne elipse se vleče Kapela, Velika z Belo Lasico in Mala, ki se vrhuni v Seliškem vrhu (1280 m) nad Plitvicami. Kakor izgubljen smaragd se svetlika tam v globeli košček Kozjaka, ostala Plitviška jezera in jezerca pa se skrivajo radovidnim očem.

Malone ob znožju Plješevice se širi Unska dolina s plodnim Bihaškim poljem, na nasprotni (jugozapadni) strani pa kraška Krbava s Koreniškim in Bilim poljem. Zlasti je mikaven pogled na Bihać, ki se odlikuje po svojem slikovitem položaju ob Uni, še bolj pa po svoji burni preteklosti; saj je bil nekdanj glavno mesto hrvatske Krajine, nato pa skoraj skozi tri stoletja najvažnejša trdnjava na severozapadnem robu Turškega cesarstva. Tod na pobočju Plješevice se je vlekel slovit »kordun«, proga mejnih utrd in stražnic (»čardakov«), v oni nemirni dobi, ko je vsak Ličan, vedno oborožen s puško in handžarom, opravljal poljsko delo in obenem stražil mejo. Dolga vrsta gradov v Pounju, sedaj malone vsi v razvalinah, so neme priče te s krvjo prepojene burne zgodovine. Tam na strmem pomolu nad Unsko sotesko opazim romantični grad Ostrožac, ki sem ga bil pred nekaj dnevi posetil v prijetni družbi profesorjev bihaške gimnazije. Tipičen srednjeveški grad je to; njega kulturno zavzeti lastnik ga je dal smotrno obnoviti v prvobitnem slogu.

Tu južno od Bihaća pa sameva orjaška »kula« nekdanj oblastnega grada Sokolca. Ob pogledu nanj se spomnim izrednega prizora, ki sem ga tamkaj doživel. Namenil sem se bil, da si ogledam ta zgodovinski spomenik, ki se strmo pne nad čisto muslimanskim selom. Ko

<sup>5</sup> Gl. Jos. Torbar, Uzlaz na Klek i Plješivicu. Književnik, II. (1865), str. 126.

<sup>6</sup> Gl. Frischauf, Bergtouren in kroatischen Grenzlande. Jahrbuch des Österr. Touristen-Clubs, Wien 1875, str. 6.



se približam visokim zidnam, začujem z druge strani zidovja ubrane dečje glasove. Menim, da pojo otroci, zbrani pri veseli igri. Prispevši v kulo, vprašam čuvarja, odkod to petje. Povede me na pomol in evo ti slike: deca, lepo zvrščena v pare, vsa v praznjih oblekah, spredaj deklice, zadaj dečki, njim na čelu pa častit hodža v črni halji, dvigajo roke k nebu in kličejo venomer »amin, amin«. Kaj naj to pomeni? »Móle se Alahu, aminaju kišu!« mi pojasni domačin, češ: »Velika je suša, treba nam kiše.« Bil je to prizor, ki ga spričo intimnosti in slikovitosti nikoli ne pozabim. Kakor privid iz patriarhalnega starega veka. In peti dan po tem je res izdatno deževalo...

Dane, ki sem mu ta dožitek omenil, pripomni, da so nekdanj prihajali Turki na samo Plješevico klanjat se Alahu, ter mi pokaže na pobočju čudno oblikovan skalnat pomol s povsem ploskim površjem, češ, tam so se klanjali in molili; zbog tega se zove ta pečina Klanjalica. Baje se je bila na njej pred davnimi leti prikazala Mohamedova sestra in poslej so muslimani semkaj redno romali na božjo pot.<sup>7</sup>

Nočem planinsko navdušenim muslimanom motiti njih dobre vere v lepo legendo. Pač pa lahko ugotovim drugo dejstvo, ki je zgodovinsko izpričano in katerega dokaz se more še sedaj, žal, v zelo okrnjeni obliki, razbrati z napisa v živi skali tik pod vrhom. Nekako se da še razrešiti ime cesarja Ferdinanda I. in cesarice Marije Ane. Ta živa skala je bila podstavek večjemu spomeniku, ki je bilo na njem v hrvatskem jeziku napisano, da je dne 2. junija 1845 tu botaniziral saksonski kralj Friderik Avgust II., da je tu v tarčo streljal in opoldne obedoval, da so bili v njegovem spremstvu polkovnik baron Jelačić, polkovnik vitez Mastrović in okoli 200 domačih prebivalcev.<sup>8</sup> To je isti vladar, ki je iz botaničnih nagibov prihajal tudi v naše kraje in ki so mu istotako postavili spominsko piramido na pobočju gore sv. Lovrenca nad Polhovim Gradcem<sup>9</sup> in čigar spomin se še hrani v imenu »kraljeve rože« (Daphne Blagayana). Spomenika na Plješevici ni več. Morda ga je razbila strela, a verjetneje je sporočilo, da so ga porušili objestni pastirji ter ostanke skotalili po strmini v prepad.

Nas trojica — Šarka tudi štejem v družbo — je seveda dokaj skromneje preživljala svoj oddih kakor omenjeni saksonski kralj, ki so mu bili iz vejevja postavili zelen šotor in razgrnili v njem medvedjo kožo, mu postregli s pečenim janjcem in izvrstno kuhanim rižem, šerezan pa mu je kot Ganimed točil rujnega vinca iz velike čutare »tovarije«. V zabavo so priredili strelsko tekmo s pištolami. Streljal je tudi kralj in je v veliko radost strelcev cilj seveda najbolje pogodil. Tako stoji v potopisu, ki ga je dal kralj napisati v »Tagebücher der Reisen Sr. Majestät... im Jahre 1845«.<sup>10</sup> Da bi moj Dane

<sup>7</sup> Gl. Paulić, Vodič na Plitvička jezera, str. 109, in Franić, Plitvička jezera, str. 353.

<sup>8</sup> Gl. Franić, o. c., str. 357.

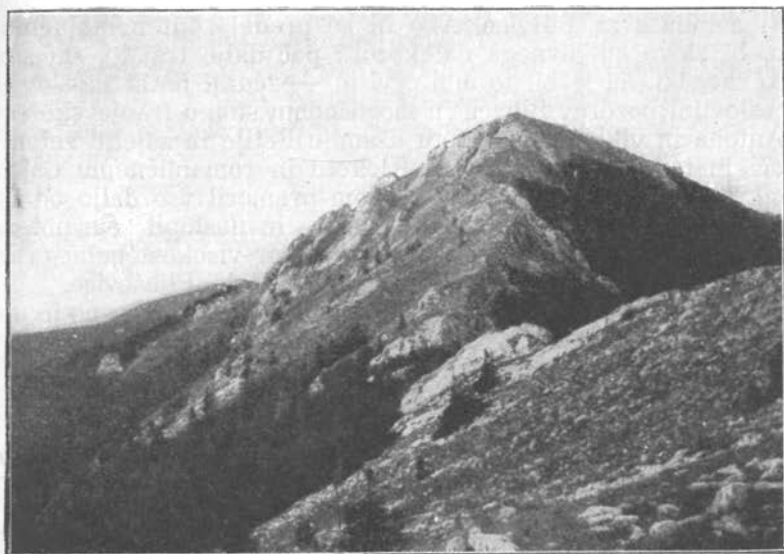
<sup>9</sup> Kralj Friderik Avgust je bil na Polhograjski gori dne 14. maja 1838, spomenik pa mu je postavil grof Rihard Ursini-Blagay v septembru 1838. Kazalo bi, da bi krajevni činitelji za bližnjo stoletnico spomenik prenovili, da ga ne doleti dotlej ista usoda ko plješeviškega. — W.

<sup>10</sup> Prim. hrvatski prevod v: Franić, o. c., str. 353—358.



vedel o tisti potratni gostiji, bi se najbrž ne zadovoljil s prigrizkom, ki sem mu ga jaz nudil. Velja pač: Ignoti nulla cupido — česar ne poznaš, tega ne pogrešaš.

Prav na jugozapadnem znožju se beli kot najbližja naselbina sresko mestece Korenica. Dane mi je kazal vidnejše stavbe: katoliško in pravoslavno cerkev, gimnazijo, sodišče, zdravstveni dom. Če bi si ne bil časa tako natančno odmeril, bi bil najrajši sestopil na koreniško plat. Vsekakor bi turistom, ki Plješevici ves dan namenijo, priporočil vzpon iz Korenice, ki je sicer dokaj strmejši, a drži oči-



*Gola Plješevica, južni ronek* Foto J. Horvat, Zagreb

vidno po bolj »planinskih« predelih. Tudi flora je na oni strani raznoličnejša, saj uspevata poleg druge gorske cvetane celo planika in sleč.<sup>11</sup>

Iznenadilo me je, da me obletavajo in name sedajo drobni hroščki, majhne rjavo-zelene minice<sup>12</sup> in rumeni kozlički, kakršnih moje žužkoslovno znanje doslej ni imelo v razvidu. Kaka sla je prinesla te nežne živalce v našo družbo, da so mi kar rojile ob glavi in gomezele po suknjiču? Ker niso kazale borbene napadalnosti, sem jim prisojal le — radovednost, češ, kaj neki išče čudni stvor človek v našem okolišu? Obšla me je neka blažena ubranost, ki bi ji dal izraza kakor sv. Frančišek Asiški v slovečem »Slavospevu solne«, ki pozdravlja v njem vsa bitja v stvarstvu kot svoje bratce in sestrice.

<sup>11</sup> Gl. Ivo Horvat, O vegetaciji Plješevice u Lici. Geografski vestnik, I. (1925), str. 113—122.

<sup>12</sup> Neki ljubljanski entomolog je primerek, ki sem ga prinesel s seboj, označil kot »Hoplia farinosa Rutilini«. — W.

Menda bi celo volk in medved, če bi se nam tu gori približala, zatajila svojo zversko čud, vsi bratje med seboj:

»O, hvala vam! In tebi še oblak,  
moj brat, in veter brat in zemlja mati  
in sestra voda in še ti, med brati  
najdražji mi, svobodni, čisti zrak.«

(Al. Gradnik, Smrt sv. Frančiška.)

Čas, ta neizprosni gospodar, je veleval k povratku, zakaj v poltretji uri sem moral prispeti nazaj na poštno postajo, da ne bi zamudil avtobusa za Plitvice. Ako bi se predal sentimentalnemu občutju, bi slovo od divnega dalekozora pač dalje trajalo, saj sem se dobro zavedal, da je bil to moj prvi in — zadnji poset Plješevici. Še en poslovilni pozdrav Bihaću in mogočnemu stolpu franjevske cerkve sv. Antona in vitkemu minaretu džamije Fetije in zajetni zeleni Debeljači in tajinstvenemu izvoru Klokotu in romantičnemu Ostrožcu; še enkrat sem s poslovilnim pogledom premeril vso daljo od dinarskega Troglava do julijskega Triglava — in nastopil sem pot nazaj. Mimogrede sem si še nabral rumenih cvetov visokostebelnega šmarnega križa<sup>13</sup> kot spominski šopek z vrha Gole Plješevice.

Lahkih nog — Dane je imel itak opanke na sebi — smo jo ubirali po isti poti proti Priboju. V »toru« pri Snježnjači naju je oglarsko črni čoban osvežil s hladno snežnico, tako da sva v gosti bukovi sencu tem spešneje hitela navzdol. V spodnji tretjini pota sva krenila na levo, kjer so drvarji in tesarji opravljali svoj gozdarski posel, in prišla na obširno poseko, kjer bi bil sam brez večšega vodnika gotovo zabredel s prave smeri in bi s težavo prekobalil stotine posekanih debel.

Naposled so se v solnčnem sijaju pojavili leseni krovi pribojskih koč. Ako bi ne vedel, kje sem, bi mislil, da sem zašel v kako bloško ali kočevsko vas, ki so nje strehe krite s hojevimi skodlami.

Nemalo so se začudili poštarjevi, ko sva se z Danom že o poldveh na pragu pojavila kot — prišleka s Plješevice. Šarko je ves zdelan ostal spotoma kar pri domači hiši. Dobrih pet ur je trajala vsa tura: debele tri ure navzgor, dve uri pa nazaj, torej prav po običajni planinski časovni odmeri. To se je prilegla hladna pijača, zabeljena z nam premalo znanim prirodnim proizvodom Dravske banovine, s petanjsko slatino! Treba je priti v Liko, da okusiš domačo kiselico, ki v slasti prav nič ne zaostaja za drugimi znanimi slatinami. Celo tak, recimo, pivski stik z ožjo domovino de človeku dobro, kadar se nahaja daleč od nje.

Ko sem pri slovesu večjemu vodniku povedal svoje priznanje za spretno vodstvo, je on le še to želel, da bi večkrat prišel kak Slovenec v te kraje ter bi njega — Dana Konjevića — vzel za spremeljvalca na Plješevico.

<sup>13</sup> Moj ljubljanski botanični izvestitelj je določil to bujno cvetočo rastlino kot »Senecio Bosniacus«, različek naše prisadnice ali maslenega grinta (*Senecio ovirensis*, odn. *vulgaris*). — W.

Točno po voznem redu se je ustavil avtobus pred poštno postajo in prav tako točno nas je pripeljal na plitviško Poljano. Še isto popoldne sem si privoščil užitek plavalne kopeli v Kozjaku in lagodne šetnje ob srednjih jezerih, odkoder so mi oči iskale v dalji nad zelenimi šumami goli vrhunec Plješevice.

Res je, da so Plitviška jezera po svojem čudovitem bistvu edinstven prirodni pojav na naši celini, širom sveta znan, a razmerno premalo posečan; vendar zdaj trdim, da te krajine ne pozna dovolj, kdor se vdaja le udobnemu užitku ob jezerih samih, ne da bi se povzpел tudi na divno vladarico te pokrajine, na Plješevice. Ta občutek je navdal že prijatelja našega Erjavca, Jos. Torbarja, ki svoj opis te planinske hoje zaključuje z besedami: »Vzporedivši prizore, kojimi se oko s Plišivice naslađuje, s prizori Plitviških jezera, dajem ja, sa svoje strane, svakako prednost Plišivici.«<sup>14</sup>

## Naš kotichek

### KOSTRIVNICA S POKRAJINO.

*Dr. Alojzij Merhar.*

Kadar me kdo izmed slatinskih gostov vpraša, kateri izlet v okolico bi mi še posebno priporočal, tedaj mu imenujem Kostrivnico. In če bi me dalje vprašal, v kakšnem času bi bil tak izlet posebno zanimiv, tedaj mu rečem: »Jesen! Kadar Boč žari.« — Danes je lep jesenski dan in Boč gori v jesenskem čaru. Pojdimo torej v Kostrivnico!

Stojimo na razpotju v Ratanski vasi pri Rogaški Slatini. »Ali hočete, da krenemo po glavni cesti, ki veže Ptuj in Celje? Ali zavijemo na desno skozi Zágaj?« »Skozi Zágaj!« Prav ste se odločili! Glavna cesta bi bila dolga, skoraj dolgočasna; in vsak čas bi nas prehitel drveč in grmeč avto, ki se zdaj večkrat prikaže na cesti, odkar so mu izpregledali državno takso. Pot skozi Zágaj vam pa prinese skoraj na vsak korak nov idiličen prizor. Zágaj ni prejel zastonj tega lepega imena.

Zágaj je ozka dolinica, ki bi bila za močnejšo reko komaj dosti velika struga. Toda skozi Zágaj ne teče reka, pač pa vodi z Gabrnika vodovod v Rogaško Slatino. Morebiti se vam čudno zdi, da Rogaška Slatina, ki slovi po svojih obilnih zdravilnih vodah, nima svoje navadne pitne vode. Kostrivnica se pa more ponašati z obema: z obilico pitne navadne vode, pa tudi z bogatim zdravilnim vrelcem. Zágaj je obdan z vrtovi in vinogradi. In sadje kakor grozdje zagajsko ni zadnje v pokrajini pod Bočem. Pa jesenski popoldan je kratek, ne smemo se predolgo muditi v Zágaju.

Ne motimo poljedelcev na polju, naj opravljajo vsakteri svoje poljsko delo. Kostrivniško ljudstvo rado in dobro dela; vse kaže, da mora imeti dobrega varuha in vodnika v notranjih in zunanjih zadevah. Resnično! Naše ljudstvo

<sup>14</sup> Gl. Torbar, l. c., str. 127. — Torbar rabi ikavsko obliko Plišivica; nekatere pišejo Plješivica, ki je vrh tudi v Velebitu, drugi pa v Hrvatskem sredogorju nad Jasko. Pri nas poznamo Plešivec kot staro ime za Uršljo Goro, Pleševico, sosedo Boču, in hrib Pleševico pri Adlešičih; dalje Plešivico, otoški vrh na ljubljanskem Barju, ter več Plešivic kot naselbinsko ime. — W.



*Kostrivnica*

je dobro kakor pšenično testo, treba mu je le kvasu o pravem času. Kostrivnica je v pogledu ljudske izobrazbe dobro prekvašena.

Pogled se odpira pred nami. Dolgo pobočje košatega Boča se boči in vali preko Gabrnika in Drvenika. Stolp na Boču se nam je skrtil; take skrivalnice igra Boč z nami na več krajih. Vendar je to v tej pokrajini najvišji vrh, da mu je znan planinec nadel ime »Severnega Triglava«.

Daleč naokrog ni kraja, kjer bi se zeleni Štajer lepše in slikovitejše razodeval kakor v tej planinski kotlini. Zágaj je za nami. Jata golobov se je zapodila pred nami visoko proti Sekfičevi gorici. To so poleg vran in kosov najbolj vsiljivi svatje na grozdni svatbi. Letos je bilo grozdje posebno sladko in obilno, čeprav se je letos čriček, vinogradni trubadur, le skromno oglašal s svojo prijetno jesensko muziko. Bržčas mu je bila letos jesen pretopla. — Ako prav beremo, smo stopili v novo selo? »Čača!« Zdaj se dolina za spoznanje odpre pred nami, obenem se levo in desno raztegne v dve dolgi tesni z lepimi polji. To je kakor v glasbi »crescendo«...

Klobuk z glave! Poglejte naravnost! Pred nami se dviga cerkev Poljske Marije! Ne vidim sicer rad, če ljudje preveč in vsepovsod romajo, vendar k Poljski Mariji poromamo še danes in še to pot. Kakor ogromna koklja nad svojimi piščeti, čuva Kostrivnica — tako zdaj v ožjem pomenu imenujemo cerkev samo — nad svojimi domovi, ki stoje deloma v tesni ulici na severnovzhodni strani pod cerkvijo. Vidi se, da se je tudi visoki Boč zamaknil v Kostrivnico in njeno cerkev. Daleč naokrog ne vidi cerkve, ki bi bila na zunaj in znotraj tako negovana kakor kostrivniška; vsa nje zunanjščina in notranjščina je vedno praznično razpoložena. To boste videli sami, ko stopite vanjo. Prej pa, prosim,

stopite na sosednji Vrh in oglejte si vso Kostrivniško panoramo. Potem mi boste povedali, kaj ste divnega videli. Jaz pa bom, dovolite mi nekoliko odmora, tačas zložil obljubljeni pesem Poljski Mariji v Kostrivnici. Podoba Marijina je bila namreč prinesena s Poljske.

»O Poljska Čenstohova!  
Iz tebe vzrasla božja pot je nova.  
In kakor daljna ptica  
pomladnega razveseli se klica  
in v nov se kraj preseli,  
kjer so ji novi gaji zacveteli:  
Ti si, Marija Poljska,  
čez polja daljna gorska in podoljska  
v Kostrivnico nam krasno  
priplavala na gorico jasno.  
Ko v poljski Čenstohovi:  
prepevaj nad slovenskimi domovi!«

Slavospev seveda ne more biti tako lep, kakor je lep razgled z Vrha na Kostrivniško pokrajino.

To divno pokrajino bi mogli imenovati Slomšekovo krajino. Nele zato, ker je blizu tod prve, marveč zato, ker je tod storil zadnje korake v svet. Skozi to pokrajino ga je vodila zadnja apostolska pot, kar bi vam mogla povedati Kostrivniška podružnica sv. Rozalije, ki je zadnja med dvajseterimi cerkvami, ki jih je Slomšek posvetil. Kakor vidite, v vsakem pogledu znamenita pokrajina! Pisatelj Stritar, ki je imel velik čut za lepoto, je dejal o njej, da je najlepša, kar jih je kdaj videl v življenju. Obkrožajo jo štirje dolgi gorski grebeni: na severu Pohorje, na vzhodu Boč s Plešivcem do Donačke gore, na jugu Hrvatsko Zagorje do Planine, na zapadu Savinjske Planine. Zeleni Štajer res nima lepše oblikovane smaragdne posode, nego je Kostrivnica s svojo okolico. Ni treba, da bi moral stopiti na Pečico ali na Vrh, da vidiš vso to lepoto; že na cerkvenem gričku pri Poljski Mariji se ti nudi v malem najlepši planinski razgled.

Kostrivniški holm s cerkvijo je planinski raj zase. Lep je pozimi, ko ga odeva snežni hermelin; lepši je pomladi, ko cvete v bujnem sadnem cvetju; najlepši pa je poleti o sveti Ani, na kostrivniško »lepo nedeljo«, ko se vije po njem v petju in godbi in v živovernem zanosu spreved obilnih ljudskih množic. Kdor je bil kdaj katerikoli dan v Kostrivnici, pojde rad še v drugič in tretjič in kadar bo mogel. Poznamo planinca, ki je eden izmed najizbornejših poznavalcev vseh umetnostnih in naravnih lepote v naši domovini; a noben kraj ga doslej po svojem slikovitem razgledu ni tako prevzel in priklenil nase kakor Kostrivnica s svojo pokrajino.

Rogaška Slatina, dne 15. novembra 1935.



# Obzor in društvene vesti

## Prošnja planincem.

Kirurška tuberkuloza, t. j. tuberkuloza sklepov, kosti, mrene potrebušnice, torej vse vrste tuberkuloze razen one na pljučih, je hčerka, oziroma podružnica pljučne jetike; razširjena je bolj, nego si marsikdo misli. Večina teh bolnikov je mladih. Če se ozdravijo, so polnovredni ljudje, če ne, so v brigo sebi in drugim. Svojtčas so kirurško tuberkulozo zdravili z radikalnimi operacijami. Izrezavali so obolele sklepe in odrezavali ude, dokler niso na prelomu stoletja dokončno spoznali, da se dadó te bolezní zdraviti tudi brez noža, z zrakom in s solncem ter s primerno prehrano. Bistvo tega novega zdravljenja je: krepiti ves organizem in ga usposobiti, da se z lastnimi sredstvi iznebi sovražnice jetike. To pa se godi na ta način, da bolnike neprestano, noč in dan, poleti in pozimi, zračimo in solnčimo, s čimer se oboleli udi ozdravijo, vse telo pa naravnost prerodi.

Ze leta 1855 je Švicar Rickli začel s podobnim zdravljenjem na Bledu, leta 1903 pa je njegov rojak Rollier ustanovil v Leysinu v Švici v višini 1300 m zdravilišče samó za kirurško tuberkulozo s sistematičnim zračenjem in solnčenjem na planini. Dosegel je in dosega naravnost čudovite uspehe; drugod po svetu ga s podobnim uspehom posnemajo: naj navedem samó Stolz-Alpe na Gornjem Stajerskem.

V Jugoslaviji še nimamo planinskega zdravilišča za kirurško tuberkulozo, pač pa imamo primorsko v Kraljevici. Vendar se primorsko podnebje bistveno razlikuje od planinskega. Naši bolniki so vsled tega primorani, da gredó v tujino, v kolikor jim ne moremo v zasilnih solnčilih domá in v bolnišnicah nuditi primernega zdravljenja. In vendar je zlasti Slovenija s svojimi planinami kakor ustvarjena za planinsko zdravilišče!

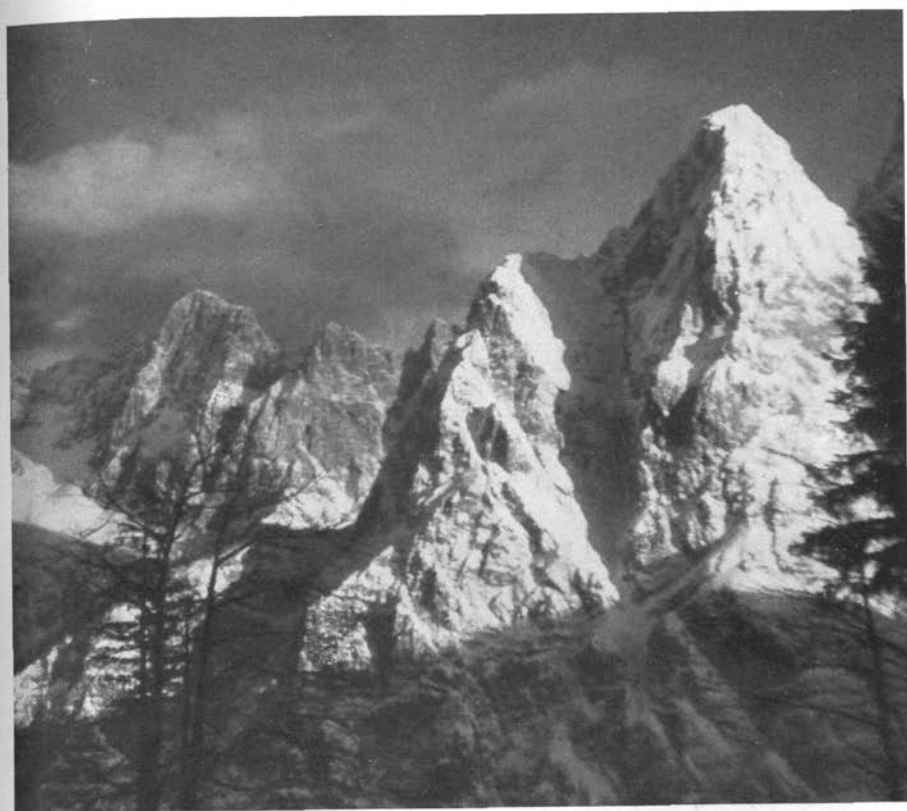
Da začnemo tudi v tem s prvimi koraki, prosim planince, da mi pomagajo. Najprej je treba najti primeren kraj! Tak kraj mora biti v višini 1000 do približno 1300 m nad morjem, zavarovan proti vetrovom in odprt proti jugu; poleti ne sme biti prevroč in pozimi ne premrzel, tako da morejo biti bolniki vse leto, noč in dan, na prostem. Kraji, kjer se pozimi pojavlja dolgotrajna megla, niso pripravi. Seveda mora biti v bližini take planine dovolj pitne vode, planina sama ne sme biti predaleč od naselij in biti na takem kraju, da je dohod in dovoz primeroma lahek.

Planinci, ki hodite po planinah z odprtimi očmi, sporočite do julija 1936 svoje misli in predloge z natančno navedbo kraja in morebiti s črtežem podpisanemu. Ko si bomo po vsestranski preizkušnji na jasnem glede najprimernejšega kraja, bodo sledili nadaljnji koraki.

Dr. Mirko Černič, primarij v Mariboru.

**Pavličev stolp pri Sv. Pankraciju.** — V zapadnem delu Kozjaka stoji na holmcu, ki se mehko vzpenja na slemenu, v višini 900 m stara cerkev sv. Pankracija (Pongraca ali Pungraca). Sleme tvori mejo med našo državo in Avstrijo. Ker je cerkev ravno na vrhu slemena, bi zemljepisno šla meja skozi — sredo cerkve; da se ne uzakoni taka nerodnost, je komisija v prid Jugoslavije mejo pred cerkvenimi vrati toliko preokrenila, da je vsa cerkev na naših tleh; ako pa greš okoli cerkve, boš hodil tudi po avstrijski zemlji. Izpred cerkve je krasen razgled prav na vse strani, ako se nekoliko dvigneš nad poslopja in bližnje drevje. Tak vzvišen prostor je na prav izviren način oskrbel Vid Pavlič, župnik visoke, stare župnije Remšnik, kamor kot podružnica spada Sv. Pankracij. Ker je namreč stolp cerkve sv. Pankracija bil v razmerju do cerkve same prenizek, je ta pristno planinski župnik prišel na misel, da bi stolp do primerne višine dvignil in v tem dvignjenem delu pripravil razgledišče. Izza leta 1930 je župnik Pavlič vodil priprave za ta načrt, z izrednim trudom, prigarjanjem in z velikimi gmotnimi žrtvami ter s pritegnitvijo okoliških kmetov in raznih činiteljev; zidati se je začelo 12. avgusta l. l. in se je zidalo do 22. septembra. Stroški so narasli na okrog 30.000 Din, a denarne podpore se je nabralo okrog 5000.— Din. (Prispevali so: Banska uprava Din 3000.—, po Din 500.—: Mari-borska podružnica SPD, Družba sv. Cirila in Metoda, Tujsko-prometna zveza v Mariboru; 200.— Din g. Hutter; manjše zneske različni.)





*Foto Suligoj Bogdan, Zagreb*

Prisojnik in Škrlatica pozimi

Dne 22. septembra l. l. je bila blagoslovitev povišanega stolpa ob ogromni udeležbi prebivalstva, ki je prispelo tako od naše ko od avstrijske strani in se je složno pomešalo v cerkvi in okoli nje. Blagoslovil ga je kanonik dr. Ivan Ž a g a r, ki je v cerkvi opravil sv. mašo s pridigo. Na vrh novega stolpa so tedaj potegnili pozlačeno jabolko s križem, kjer jo je klepar Gričnik iz Podvelke pritrldil. Po blagoslovlitvi je župnik Pavlič pred množicami poročal o nastanku zgradbe, z zahvalo delavcem in podpornikom. Ravnatelj dr. Jos. Tomiňšek pa je v svojem nagovoru predočil pomen planinstva in planinskih zgradb za telesni in duševni dobrobit; ta stolp je simbol za to. Oprt na dejstvo, da je stolp stvarno tvorba g. župnika z Remšnika, je dr. Tomiňšek izjavil, da se ta stolp po vsej pravici more imenovati le »Pavličev stolp«. (O poteku gradnje, ki je tipična za težavo dela tam na podeželju, nameravamo o priliki objaviti poseben članek.)

Mariborska podružnica SPD ima pr Sv. Pankraciju v cerkvenikovi hišici najeto svoje zavetišče. (Gospodar g. kapetan Novak.) J.

**Kapelica na Kremžarjevem vrhu.** — Pohorje za strme planince nima vrhov; njegovi vrhovi (Klopni, Veliki, Črni) so kopasti, prav tako malo izraziti kakor obe Kopi, Velika in Mala. Kremžarjev vrh je pa res vrh, posebno proti severozapadu dosti vzpet nad okolico, dasi sicer prikladen le za mirno šetnjo po gladki planinski travi ali za brzi smuk pozimi. Vrh ima prednost, na Pohorju posebno dobrodošlo, da je razen prost razgled na vse strani, ker je le južnovzhodno pomočje pokrito z redkim drevjem, drugod, posebno na slemenu, pa je vrh prost. Ker je vrh samostojna vzpetina ravno na zapadnem koncu Pohorja, sredi med Dravsko in Mislinjsko dolino, je tu odlična razgledna točka na Kozjak, Gólico proti severu, na Sv. Uršulo, Peco in sploh na Koroško ter na Savinjske od podankov gori do središnjih orjakov proti zapadu; proti vzhodu pa se odpira panorama na najmogočnejši del Pohorja.

Tu gori na prisojni strani, skoraj tik pod najvišjo točko, je Mislinjska podružnica SPD, ki v zadnjih letih razvija izredno delavnost, prav za petindvajsetletnico svojega obstoja v rekordnem času kakih štirih mesecev postavila svojo kočo, ki je bila otvorjena 8. decembra 1934. Koča stoji prosto, a vendar v zaščiti gozdiča; razen podstavka je lesena, ukusno zgrajena in v pritličju kakor v nadstropju praktično urejena. — L. 1935 pa je podružnica v neposredni bližini koče postavila lično kapelico, umno in lepo zgrajeno iz raznih vrst domačega lesa, ki v skladnosti svojih barv tvorijo primitivno, a mikavno dekoracijo. Kapelica ima celó stolpiček z zvončkom; v notranjščini, za meter dvignjeni nad okolico, je kipec sv. Roka, ki mu je kapelica posvečena.

Dne 3. novembra l. l. se je izvršila blagoslovitev kapelice. Na stotine domačega ljudstva je prihitelo od vseh strani, hribovci z visokih kmetij in dolinci od Drave in Mislinje; med njimi planinci, posebno iz Maribora (za podružnico podpredsednik inž. Jeleneč), kar korporativno pa Slovenjgradčani kot domačini, iz Ljubljane dr. J. C. Oblak. Starotrški župnik g. Štefan Horvat je kapelico blagoslovil, nato bral v njej sv. mašo; v prisrčnem nagovoru je v naslombi na življenje sv. Roka ponazoril pomen te kapelice. — Predsednik Mislinjske podružnice, g. dr. Pohar, je pozdravil prisotne, podal zgodovino stavbe in izrekel zahvalo vsem, ki so z delom in s prispevki pripomogli, da se je stavba in slovesna blagoslovitev mogla tako lepo izvršiti. — V imenu planincev je zbrane nagovoril ravnatelj dr. Josip Tomiňšek, častital je podružnici v imenu SPD, posebno pozdravil domače prebivalstvo, ki je dobilo svojega svetnika, in očrtal razvoj planinskih kapelic. — Šaljivo-resno je pohorski poet Ludvik Zoržut s samoniklimi verzi zaključil slavje. To se pravi, slavje se je v nevezani obliki nadaljevalo pri mizah in na klopeh pri koči in v vseh prostorih koče; Slovenjgradčani pa so stregli kar najlepše, posebno oni ženskega spola. Vsi in vse zaslužijo javno pohvalo; zato ne navajamo nobenih imen. Seveda je bila tam tudi godba; med službeno proslavo so pokali topiči. J.

**Zimsko-sportni koledar 1935/36.** V zasebni založbi je izšel ličen, priročen zimsko-sportni koledar, ki ima teliko tehtne in praktične vsebine, da ga bo s pridom uporabljal vsak smučar in zimski alpinist. V kratkih, zgoščenih člankih informirajo naši znani zimsko-sportni delavci, smučki učitelji in organizatorji o vseh važnih disciplinah, ki jih naj jugoslovanski in slovenski smučar obvlada. — O letošnjem smučkem programu in zlasti o zimski olimpijadi v Garmisch-

Partenkirchenu piše Joso Gorec. Zdravko Zoré daje navodila o opremi turista-smučarja in obravnava precej obširno smuško tehniko od hoje po ravnini preko pluga do najtežjih kretenj in likov ter poučuje o mazanju in negovanju smučk. Janez Kveder je zbral pregled zimskih tur v Sloveniji, Janez Gregorin piše pod naslovom »Alpinizem« o idejnih temeljih planinstva, deli planince na plezalce in estete in poučuje o opremi, hrani, hoji, plezanju in posebej o zimski alpinistiki. Dr. Stane Bevč razpravlja prijetno in poljudno o lovu v zimi. — Poleg teh večjih člankov je zbranega mnogo specianega gradiva: Prva pomoč pri nezgodah, Vremenska napoved (M. Cadež), nasveti fotoamaterjem, popis na železnicah, pregled avtobusnih prog, izvleček iz poročila glavne skupščine JZSS, seznam vodnikov, nosačev, smuških skakalnic, smuških in planinskih domov, višine naših glavnih vrhov itd. Koledar ima nekaj ličnih vinjet in dve ali tri lepe zimske slike (Skerlep!) ter pregleden zemljevid smuč. potov, plan. postojank in prometnih zvez v Sloveniji. Tehtno knjižico, ki ji je priložena še osvetljevalna tabela, planincem topla priporočamo.

Dr A. B.

**Hrvatske planine.** — V zadnji številki lanskega letnika (str. 391) smo že opozorili na ta lepi planinski album, ki ga je za svojo šestdesetletnico izdalo HPD. Zbranih je 36 odličnih slik in dosledno razvrščenih tako, da res zastopajo ozemlje hrvatskih planin, stoječih pod okriljem HPD. Začenjajo se na severu pri Ravni Gori, nas vodijo na Medvednico, čez Gorski Kotar v Velebit (ki mu je posvečenih več slik) in dalje na Mosor, Biokovo, Orjen, Čvrnico, Prenj, Treskavico, Jahorino, Vranico, Vlačić; pregled se učinkovito končuje s padom Plive v Vrbas. Slike so ne samo planinske, ampak večkrat planinsko-pokrajinske; v treh primerih so namenjene rastlinstvu: breze, *Degenia Velebitica*, *Aubrietia Croatica* na Čvrnici. — Izbor slik z ozirom na fotografije kaže, se mi zdi, hvale vredno tendenco, da se pripotegne njih čim večje število. Prispevali so: po 6 slik dr. J. Poljak in dr. J. Horvat; 4 slike V. Novak; po 3 slike Lj. Griesbach in J. Plaček; po 2 sliki dr. H. Emili in J. Cvitković; po 1 sliko B. Barišec, U. Girometta, M. Horvat, V. Horvat, dr. D. Marković, J. Pany, F. Perše, dr. F. Raguz, K. Šojat, S. Šuljagić.

Dr. J. T.

**Bergsteigergruppe** der Sektion Oesterreichischer Turistenklub des Deutschen u. Oesterreichischen Alpenvereins. *Tätigkeitsbericht 1929—1934.* V založništvu Avstrijskega turističnega Kluba je z letnico 1935 izšlo to »delovno izvestje« za navedeno petletno dobo. Pred petimi leti, dne 18. oktobra 1929, se je namreč ustanovila posebna »skupina planincev« v okviru sekcije, ki je v naslovu omenjena. Ta skupina ima sličen namen kakor alpinistični odseki naših planinskih društev, t. j. da gojijo v prvi vrsti »strmo planinstvo«. Ko imajo zdaj pet let obstoja za seboj, so izdali za to dobo pregled o svojem delovanju v zborniku, ki obsega 130 strani velikega formata z vsestranskimi podatki in z več slikami. Sestava in vsebina knjige lahko služi našim alpinistom za pobudo in vzor, da naj tudi mislijo na slično zbornico poročilo o svojem delovanju, t. j. da si zapisujejo in zbirajo podatke, pripravljene za svoječasno objavo.

V uvodnih člankih se označuje v krepkih stavkih namen ustanovitve take alpinistične skupine. Res ji je namen predvsem, da izvršuje in opisuje težje in najtežje vzpone; kajti osnova alpinizma je, tako pravijo, pač vzpenjanje, trdna volja, boj, čin; posebno mladini je to svojsko. A to stremljenje ne sme postati enostransko; zlasti se odklanja edini namen telesnosti, predvsem stremuškega akrobatstva; planinstvo ne sme nikoli služiti osebni častilakomnosti niti sportnemu rekordstvu. Planince išče v boju — lepote.

Glavna vsebina knjige je seznam vseh pomembnih vzponov, ki so jih člani te skupine — skupina šteje 64 članov — izvršili tekom petih let. Vseh skupaj je 5058 vzponov. Prvenstveni vzponi, ki jih je 144, so po vrsti točno opisani in večkrat tudi s skico ponazorjeni. V Julijskih jih je 10, na str. 106 do 108. Vsi se tičejo zapadnih Julijskih: v skupini Poliških Špikov tretji turn v Gambonu (Špik nad Tratico), Krniška Špica (Karspitze), Beljaški Turn, v Najmanjši Beli Špici 3 različne smeri, v Mali Beli Špici ena smer; v Jalovčevi skupini na Mali Ozebnik in od škrbine za gradom na tamošnjo Iglo (2200 m) in na Špico (2239 m).

Na koncu so dodejana v izvlečku pravila skupine in se poroča o društveni knjižnici, o udeleževanju kot vodniki, o vodniški šoli za skalno in zimo, o zaznavanju, smučanju, družabnosti.

Dr. Jos. Tomišek.

**Angleške alpinske publikacije.** Na vpogled so nam sledeče, ki tvorijo, na angleški način, vsaka zase obsežno knjigo v obliki letopisa; vse so odlično, pa brez kričavosti, opremljene: 1. »The Alpine Journal«, za maj 1935; 196 str. (Prihodnji zvezek je določen za november 1935.) — 2. »The New Zealand Alpine Journal«, za junij 1935. (Izdaja ga Alpine Club v Novi Zelandiji.) Str. 214. — 3. »The Himalayan Journal«, VII. zvezek za 1935, z velikim zemljevidom. Str. 208. (Izhaja v Oxfordu.) — 4. »Sierra Club Bulletin«, za februar 1935. (Izdaja »Sierra Club« v San Francisku.) Str. 118. — Podrobneje bomo o njih še poročali.

**Hrvatski Planinar, 1935, št. 11.** Dr. Ivo Horvat v članku »Zelenjak-kolijevka Hrvatske himne« živo predočuje Zelenjak, dolino ob Sotli; ta dolina je zibelka himne »Lijepa naša domovino«, ki jo je Mihanović zapel baš ob pogledu na krasoto onih krajev; na priligi je slika Zelenjaka. — Umberto Girometta končuje svojo temeljito studijo o jamah v srednji Dalmaciji in o najdbah v njih. — Miroslav Čubelić podrobno opisuje, kako je njegova družba preplezala severno Triglavsko Steno, in sicer v smeri na Turne, deloma v hudi nevihti. — Dr. Luka Marić razpravlja strokovnjaški o izviri vode na Medvednici. — Po primernih virih je posnet opis Abesinije in zdravstveno navodilo »Srce i planinarjenje«. — Med društvenimi vestmi je vesela novica, da je bil s koncem septembra veliki Tomislavov dom že pod streho.

**Dostavek.** Planinske časopise omenja Hrv. Planinar s tem, da našteje naslove člankov, dočim mi v Vestniku za svoje bralce pomembnejše spise in pojave tudi vsebinsko na kratko označujemo. V tej (11.) številki je Hrv. Planinar posvetil nekaj več pažnje našemu Vestniku, a ne njegovi vsebini, ampak tistim vrsticam, s katerimi smo mi v prejšnjih dveh številkah poročali o bratskem hrvatskem časopisu. Vsebinska in zvok te replike Hrv. Planinara je za naše resno planinsko in prosvetno delo to, kar imenujemo »sitnico« v slovenskem in hrvatskem pomenu; prešli bi preko nje molče na svoje delo, ko bi nas Hrv. Planinar (str. 351) naravnost ne pozval na odgovor, ki mu ga iz kolegalnosti tokrat, pa v takih stvareh zadnjikrat, dajemo, kakor sledi: 1. Hrvatski Planinar pravi na navedenem mestu: »Počevši z dvobrojem 8/9 našlo se uredništvo Plan. Vestnika ponukanim, da u »Razgledu...« spomene i naše glasilo Hrv. Planinar, što do sada tokom ove godine nije činilo.« — Tako? Gospod od Hrv. Planinarja naj se najde »ponukanim« (da se tokrat tudi mi okoristimo s tem izrazom), da pogleda v 2. številko našega lanskega letnika (str. 66/7); tam bo našel o Hrv. Planinarju več povedanega, nego je on kdaj govoril o našem Vestniku. Tudi v 3. štev. (str. 100) bo našel načelno poročilo o Hrv. Planinarju.

2. Naše poročilo na str. 255 (8./9. štev.) ni izražalo nikakega »začudenja« (kakor trdi tam Hrv. Plan.), da se v krogu hrvatskega planinstva kljub razumljivemu poudarku prvenstveno domačega planinarjenja goji tudi alpinistika in spoznavanje tujega gorovja, ampak ugotovili smo le to dejstvo in smo to še pohvalili; saj mora objektivno planinstvo združiti vse struje! Zanimivo je, da H. P. v svoji repliki po prvotnem ovinku, kjer nas grdo pogleda, končno obrne korake v isto, t. j. našo in v bistvu i svojo pravo smer.

3. V 9. št. Hrv. Plan. je Slavko Brezovečki opisal tri dosti težke vzpone, dva na Jalovec, enega na Klek. Ker naši slovenski plezalci budno pazijo na prioriteto vzponov, smo za nje oba vzpona na Jalovec izrečno registrirali kot neprvenstvena in po »Našem alpinizmu« navedli dotične prvenstvenike, dočim je v Hrv. Plan. to navedeno le pri enem vzponu, pri drugem pa ne, a tudi pri prvem ni povedano, od kod pisec ima informacijo; mi smo svoje planince opozorili na mesto, kjer se informacija najde. — Takle komentar naših besed bi bil za poučence nepotreben.

4. Mi zapadnjaki smo potrpežljivi in nismo škodoželjni. Zato bi rajši videli, da bi si bil gosp. književni referent Hrv. Planinara prihranil sledečo blamažo: Omenili smo že, da je g. Brezovečki opisal, in dobro opisal, plezalni vzpon na Klek. V toku svojega opisa pravi na str. 283 (št. 9): »Klekova stijena... se čini čovjeku neprolazna. Još prije dve godine opisao mi je jedan moj prijatelj stijenu, preko koje se je on već uspeo.« — Tako

pravi Brezovečki. A mi smo v Plan. Vestniku, št. 10, str. 331, ko smo registrirali to turo, v oklepaju kratko, paznemu bralcu umljivo, ugotovili položaj s stavkom: »Dve leti prej je steno preplezal znanec, a je ni opisal; torej?« — Kaj pa prvi g. referent, ali kdor je že, v svojem glosiranju našega poročila? On pravi: »Zanimljiva je napokon opaska uredništva Plan. Vestnika na penjački uspon... na Klek... gdje veli u zaporkama (oklepaju), da je jugoistočno stijen u Kleka prešao prije dve godine, znanec urednikov, ali koji ta uspon nije opisao! Nismo vični, bar do sada ne, da se u planinarstvu pobijaju prvenstva penjačkih uspona — anonimima. Očekujemo od Plan. Vestnika objavu imena toga gospodina, znanca i smjer, koji je propenjao.« — Strme se čudimo, da je kaj takega v resnem časopisu moće! Gospod, ki je to pisal, je enostavno zamenjal našega urednika (zakaj ravno urednika?) z g. Brezovečkim, to se pravi, da ta gospod ne pozna in ni čital članka — g. Brezovečkoga! Saj bi se sicer lahko obrnil na njega, da mu pove ime tistega »znanca«! Tudi ni čisto nič razumel tistega »torej«, v katerem bi inče takoj dobil odgovor na zgražanje o anonimnih rekorderjih.

5. Gosp. Brezovečkoga smo imenovali predsednika alpinistične sekcije, kar nam Hrv. Plan. zameri; zdaj smo izvedeli, da on to ni. Mi smo se pač držali zadnje nam pristopne vesti o tej sekciji, to je v 7/8. številki Hrv. Plan., str. 241, kjer so člani naštetih brez funkcij, in smo si mislili, da je načelnik pač tisti, ki je v delu najvidnejši; saj se v sekcijah načelniki tudi večkrat menjajo, ker v njih ni glavno reprezentanca. — Zdaj smo tudi v tej zadevi, ki v naših očeh ni važna, na čistem.

Hrvatski Planinar, št. 12. — Dr. Jos. Poljak v članku »Lokvarska pećina« temeljito, z več slikami, opisuje to znamenito jamo v Gorskem Kotaru. — »Vražji Prelaz kod Skraba«, ta hrvatski Vintgar, doslej premalo znan, predočuje z živo besedo in s slikami Lina Horvat. — Dr. Luka Marić završuje svoj strokovniji spis »O izvorima na Medvednici«. — Številka prinaša nadalje opis izleta HPD-Matice na Velebit, smuški izlet na Kum, poročilo o kongresu Saveza PD v Dubrovniku in o izletu kongresistov na Orjen ter številne društvene in druge vesti. — Številki je pridejano kazalo za leto 1935 in umetniška priloga (foto J. Plaček) »Rossijeva kuća pod Pasarićevim Kukom u Velebitu«. — Urednik HP je dr. Fran Kušan. J. T.

**Krásy Slovenska** (Lepote Slovaške), na lepem papirju tiskano in z mičnimi ilustracijami opremljeno glasilo kluba Češkoslovaških turistov prinaša skoraj izključno članke iz slovaških gora, Tater itd. V 6. številki 1935 je več opisov Domice, prekrasne podzemске jame na češkoslovaško-madžarski meji. V skupini teh jam, ki merijo skupno okrog 21 km, leži tudi baša ta meja, ki jo označuje železna pregraja, potekajoča preko podzemске reke. — Revija ima redno prilogo »Vysoké Tatry«, ki prinaša v raznih jezikih (v 6. številki n. pr. v angleščini) propagandne članke o tem gorovju. Glavno vsebino člankov podaja uredništvo ob zaključku člankov v francoščini in angleščini, na platnicah tudi v poljščini, nemščini in španščini. — V 7. številki so prispevki: Vysoké Tatry (splošen članek). — Nekaj o našem planinstvu (kratek pregled razvoja čsl. alpinizma). Bradovica (2492 m), opis ture na Vzhodno Vysoko (2429 m) in na vrh Bradovice. — Vzhodna Vysoka. — Zamasla Turna (2189), prvenstveni vzpon po vzhodni steni. — Pozabljene lepote Liptova. — Priloga: La fête du folklore à Smokovec (Narodopisni praznik v Smokovcu, propaganden članek. — XIII. plezalni teden: Fr. Šimko poroča o 13. taki prireditvi, ki jih vodi in upravlja Društvo tatranskih »gorolezcev«. James v Visokih Tatrach; letos je bilo nad 60 udeležencev, ki so pod strokovnim vodstvom izvršili nad 200 težkih in najtežjih vzponov.

**Izvestja.** Trimesečnik, ki ga izdaja Blgarski alpijski klub, april—september 1935. Meteorološki podatki: Vreme v planinah v prvi polovici I. 1935 (meteorološka data iz bolg. planin, zlasti z vremenskih opazovalnic na Musalá). — Pogoji za obisk bolg. planin v mesecih april—september. — Izletni bulletin kluba (poročila o vseh važnejših vzponih klubovih članov doma in v inozemstvu). Plezalno se udeležujejo bolg. planinci največ v gorah Maljovica, Zli zob in Orlovec (v Rili-planini, izhodišče kočja Maljovica). — Vpliv visokoplaninskega solnca na površino kože (nasveti, kako se obvarujemo solnarice in opeklin, snežne slepote, vnetij na ustnicah itd.). — Drobiž: Nove kočje, markiranje,



opis vzpona po severni steni na Maljovico, poročilo o severni steni Grandes Jorasses, predavanja, reševalna služba in kratke vesti, med katerimi je omenjen tudi obisk slovenskih planincev v Bolgariji v poletju 1935, smrt dr. Tume in kratko poročilo o njegovem delu.

**Blgarski alpijski klub.** — Letopis 1935, obseg 80 strani. Mlada bolgarska alpinska generacija se, sodeč po publikacijah, giblje kaj živahno. Letopis 1935 je z lepimi slikami in raznimi članki opremljena knjiga, ki vzbuja spoštovanje. Uvodna slika prikazuje panoramo bolg. plezalskega Eldorada, okolice Maljovice, Zli zob, Orlovec itd. v Rili. Poleg tega pa je med tekstom in na koncu cela vrsta lepih posnetkov iz Pirina (Stražite, Sivrija, kraški greben Pirina od Bajuve Dupke do El Tepe itd.). Članki: Deliradev (znani avtor monografij o Rili, Višoi, Osogovu i. dr.): Vertikalna in horizontalna razčlenba Rile-planine. Stefan Popov v obširnem članku: »Vpliv gore na duševnost planincev« razglablja o psihičnih vzrokih in posledicah alpinistike. — Aleksander Bjelkovski: Nesreča v gorah. Eden najbolj znanih mladih bolg. alpinistov pripoveduje o turi v Dauphineji (Col de la Casse Deserte, 3800 m), pri kateri se je smrtno ponesrečil spremljevalec Sten, dočim je bil avtor sam težko ranjen. — Božidar Stoičkov, Spomin. (Članek je posvečen belg. kralju Albertu I.)

**Mitteilungen d. DÖAV,** oktober 1935. Poročilo o glavnem zborovanju DÖAV v Bregencu dne 1. sept. 1935. — Kavkaška odprava avstr. sekcij DÖAV 1935: skupno 13 mož (9 Avstrijcev in 4 Monakovčani) se je v dveh skupinah odpravilo v gorovje Bezingi in v Karaulko (izhodišče). Odprava je izvedla zelo lepe podvige, med drugim turo čez južni greben na Sugan-tau (4490 m), dalje vzpon na Ailama (4525 m) itd. — Kederbacher, spominski spis ob stoletnici rojstva znamenitega gorskega vodnika, ki je hodil s Stüdlom, Purtschellerjem, Merzbacherjem, Blođigom in drugimi znanimi nemškimi alpinisti. — November 1935: Odprava monakovske sekcije v Kavkaz. — Vzponi v skupinah Gamsfeld in Rinnkogel. — Smučišča okrog Sillianske koče (v Villgratenskih gorah, ki leže v Avstriji, a že na švicarski meji). — Hans Dülser in Hans Fichtl, dva mojstra v skali (spominski spis). — Lov v Karwendelu. Opazovanje divjadi med hojo v gorah. Klebelsberg: Geologija Tirolske (ocena knjige). — Planinska društva na Švedskem in Norveškem. — Letopis društva Mountain Club of East Africa (vsebinska in ocena publikacije).

**Österreichische Alpenzeitung.** Ves o k t o b r s k i zvezek je posvečen poročilu o Kavkaški ekspediciji avstrijskih sekcij DÖAV v poletju l. 1935. — Udeležilo se je 11 avstrijskih alpinistov, ki so se delili v dve skupini: Fraissl, Peterka, Schlager in Spannkraft so si izbrali skupino »Dychsu« ter so pod vodstvom Ferdinanda Crobatha (ki je o svojih doživljajih 3. dec. 1935 pod okriljem SPD predaval v Ljubljani) izvedli sledeča pomembna podjetja: 2. vzpon na Ailama (4525 m), prvenstveno turo na Suganbaš (4447 m), prvenstveni vzpon na Zuzungal (4222 m). Po vzhodnem grebenu Škare so prišli do 5050 m (vrh je komaj 100 metrov višje, 5185 m). — Druga skupina (Marin, Peringer, dr. Thaler, pod vodstvom prof. Rud. Schwarzgruberja) se je udeleževala v predelu Besingi, kjer se je povzpela na glavni vrh Džangi preko stene Besingi (5051 m) — zelo težavna in nevarna tura). — Poleg nekaterih drugih tur so se člani ekspedicije dvignili še na Elbrus (5629 m), na Dihtau (5198 m), Šantau (4510 m prvenstvena) in celo vrsto drugih manjših vrhov. — November 1935. Kederbacher in Preiss (v spomin dveh nemških vodnikov). — Mira M. Debelakova: Jugovzhodni greben Cime dei Preti (v severnem delu Karnskih Predalp) — živahen popis težavne grebenske plezarije, ki jo je avtorica izvedla ob slabem vremenu v družbi Deržaja, inž. Černivca in inž. Šumra. — Hans Baumeister: Paul Hübel piše spominske besede nenadoma umrlemu nemškemu alpinistu, igralcu in pisatelju. — December: Dr. Rud. Leutelt, po svojih turah v Bolgariji, Mali Aziji in drugod znani inomoški alpinist, piše o gorskih turah v Islandiji in poroča o prvenstvenem vzponu na najvišjo goro tega otoka, Bardar Gnypa (2123 m). — Ture v izvenalpskih področjih: Monakovski planinci v Bolgariji. Sekcija »Hochland« DÖAV v Monakovem je odposlala v Rilo in Pirin svoje člane Richterja, Greindla, Hunda in Wiedemanna. Izvedli so prvenstvene vzpone po severnozpadni steni na Orlovec in tri nove smeri v stenah Zlega Zoba (Rila).



**Der Bergsteiger.** November 1935: Hugo Tomaschek: Opast se zruši. Nevarnosti in vrste opasti, njih lepota in mikavnost. — Franz Bilko: Vzhodnotirolski spomini. Vzponi na znane gore, prebivalstvo, folkloristične in prirodopisne podrobnosti (z odličnimi slikami Petra Paula Atzwangerja in z znano lepimi risbami avtorja). — Hubert Peterka: Ailama: Poročilo o nekaterih vzponih avstrijske ekspedicije v poletju 1935 na vrhove Ailama in Škara v Kavkazu. — Hans Schwanda: Torre del Diavolo, Dülferjeva smer. — Herbert Burgasser: Dentro, severnovzhodna stena, prvenstveni vzpon.

**Deutsche Alpenzeitung** (oktober 1935): Gimnastična priprava za smučanje (zelo dobre, smotrene vaje!). — Johann Grill, imenovan Kederbacher (spominski spis o znanem vodniku iz Ramsau pod Dachsteinom). — Schlüssel, Karspitze (južnovzhod. stena). — Spomini na Laserz (Hubert Peterka), razne težje ture v Lienških Dolomitih. — Hišna znamenja (obeski in znamenja na starih alpskih hišah in njih pomen). — Dve steni v Gesäuse († Sepp Lichtenegger): Festkogel (severna poč) in Dachl (severna stena). — Merjenje prostora (stereofotogrametrija), način snemanja in opis aparatov. — November 1935: Werner Toth Sonns: Gorska samota. Misli in nastrojenja na samotnih potih v gorski prirodi. — Franz Wagner: Spomin iz gorā (z divnimi slikami znanega mojstra I. Gaberella). — Fritz Schmitt: Poletje 1935 v gorah. Poročilo o najnovejših turah v Himalaji, v Kavkazu in v Zapadnih Alpah (severna stena Grandes-Jorasses!) v Vzhodnih Alpah ter o nesrečah. Alpinistični uspehi poletja so zlasti v Kavkazu in Zap. Alpah znatni. — Paul Geißler: Pesnik Matterhorna; spominski spis v čast † Guida Reya. — Kaspar Wieder: Samotne ture na Übergossene Alm. — Georg Gräbner: Letalci gorā (članek o kavkah in orlih).

**Der Winter,** oktobrska štev. 1935.: Ski-Deutschland 1905—1935, historičen članek o razvoju smučarstva v Nemčiji v preteklih 30 letih. — Poletje in zima na smučarskem stadionu (Partenkirchen). — Zgodovina jeklenega roba, od prvotnega nezaupanja napram temu pripomočku do zmagovite splošne uvedbe, zlasti v tekmah in pri slalomu. — Smučī in raziskavanje tečajev (polov): Pri odkrivanju severnega in južnega tečaja so pionirjem izvrstno služile smučī, ki so jih zlasti uporabljali Jansen, Nordenskjöld in Nansen ter njegov spremljevalec Johansen, dalje Peary, Astrup itd.

**Rivista mensile del Club Alpino Italiano;** april do septembra 1935: April: Bergamaške doline v zimski turistiki (opisi krasnih smučarskih terenov, n. pr. Passo di Portula itd.) — Spoznavanje »šeste stopnje«. (Razmotrivanje o najtežjih plezalnih turih, o znakih šeste stopnje in o tehnikih za te ture; kot zglede šeste stopnje navaja pisec steno Cime della Busazza, t. zv. Laliderske stene, jugozap. steno Croda Marcoza, Campanile di Brabante.) — Severna stena Grandes Jorasses (zgodovina raznih poskusov in opis tehničnih težav). — Alpinistična raziskavanja italijanske odprave v Grenlandiji. — Dom dei Mischabel (vzpon na goro po severni steni s smučmi). — Maj: Nini Pietra santa: Na Aiguille Noire de Peuterey po južnem grebenu (težka, prvenstvena tura z izredno efektivnimi slikami). — Severni raz Pizzo Badile (3308 m) — Umirajoča ladinščina v kantonu Gringioni (avtor piše o nazadovanju romanskega elementa v omenjenem švicarskem kantonu). — Junij: Nebbia (megla), orientacijski pripomočki ob slabem vremenu (busola, karta etc.). — Mont Blanc du Tacul (prvenstveni vzpon in »direttissima ascensione« skozi severovzhodni kuloar. — Na Cimon della Pala po »beluneški« poti. — Severna stena Piz Palü (Luigi Tagliabue). — Hrana turista. Pisatelj prof. Carlo Foa navaja količine hrane iz kalorij, ki jih potrebuje človek pri raznih stopnjah telesnega napora, vpoštevajoč zlasti težo turista. — Zgodba z opisom prvenstvenega vzpona šeste stopnje (Dente del Sassolungo [3001 m] po severovzhodni steni). — Großglockner po »Pallavicinijevem žlebu«. — Julij: Kraljestvo VI. stopnje (nadaljevanje članka o najtežjih plezalnih vzponih v Alpah). — »Direttissima« (navpična smer) na Colle Gnifetti (4480), enega izmed vrhov Monte Rose. — Il monte Bove (v Centralnih Apeninih). — Poljska odprava v Ande. — V gorah Baffinskega zaliva. — Sovjetski alpinizem v Centralni Aziji (osvojitvev Pic Garmo, ki so ga Rusi prekrstili v Pic Stalin; o podvigu smo v »Plan. Vestniku« že poročali). — Avgust: Zanesljiva orientacija (z busolo). — 10. maja 1930 do 7. julija 1935 (pregled dela v alpskih organizacijah ob petletnici prenosa sedeža vseh sportnih organizacij

v Rim — sedež ital. turisticke je bil prej v Turinu). — Kraljestvo VI. stopnje (nadaljevanje). — Meteorološke napovedi ob izletih (prerokovanje vremena po obliki oblakov). — Izvenevropski vtisi: V Britanski Kolumbiji (zanimivi poskusi in vzponi težke in najtežje vrste). — Poljska odprava v Visoki Atlas. — Med revijami ocenja referent v tej številki precej slovanskih časopisov, med drugimi češkoslov. Zimni sport, Vestnik K. Č. T., dalje Poljskega »Taternika«, Časopis turistov in izčrpno tudi Hrv. Planinarja št. 1—5. — September: Traverziranje Grandes Jorasses po zapadnem grebenu (Michele Rivero). Izlet v Wilder Kaiser (plezalne ture na »Fleischbank«). — Demografsko nazadovanje v Trentinskih gorah (dr. Dario Perini razpravlja o izumiranju gorjancev v Južnotirolskih planinah). — Novozelandske Alpe (Lilli Khekova-Nordio): Zemlja nudi s svojimi visokimi gorami na severozapadni strani otoka (M. Cook 3764 m, M. Tasman 3495 m) in z obširnimi ledeniki neomejene možnosti alpinističnega udejstvovanja. Zelo instruktiven članek! — »Cronaca alpina« registrira prvenstveni vzpon na Montaž po zapadni steni, ki se dviga navpično iz »Conca del Inferno«; turo sta izvršila 14. julija 1932 Richard Knapp in Herbert Mayer. — V poglavju o tujih revijah poroča med drugim tudi o slovanskih plan. časopisih ter na v a j a p o d r o b n o vsebino 1.—6. štev. letnika 1935 »Plan. Vestnika«.

**Die Alpen — Les Alpes — Le Alpi** (glasilo Švic. alp. kluba). O k t o b e r 1935: Švicarski alpski muzej v Bernu; lani je ta odlični institut dobil veliko novo moderno poslopje; kakor posnemamo iz slik in opisa zbirke, se bernski muzej lahko kosa z monakovskim, celo preglednejši se zdi. — Nove ture v Švicarskih Alpah. Zbirka vseh glavnih novih plezalnih vzponov, ki so bili izvršeni v zadnjih 2—3 letih v tem področju. — Ticinska pokrajina (il paesaggio ticinese) z odličnimi slikami gora in jezer. — Smučarsko veselje sredi poletja; opis smučarskih tur v okolici Pigne d'Arola, Mont Blanc de Seilon, Lyskamma, Castorja v juliju. — V megli na Bruneggorn. — N o v e m b e r 1935. Ernst Mumenthaler: Drevje in ljudje. Filozofsko-naravoslovno-gospodarska razmotrivanja o medsebojnih odnošajih človeka in drevesa; v drugem delu podrobnejši opis dveh gorskih dreves: macesna in limbe (Pinus cembra). — Naselbine v Wallisu. Razprava o tipih hiš in planšarskih bajt v tej švicarski pokrajini. — J. Gueux: Imena planinskih krajev, nadaljevanje toponomastične študije, ki je bila začeta že poprej. Med drobižem: Novosti v tehnični vrvi, alpski muzej v Bernu, 6. tečaj za načelnike mladinske organizacije v Trientski koči od 21.—28. sept. 1935, seznam centralne knjižnice Švic. alp. kluba in še marsikaj.

**Revue Alpine** (sept.—dec. 1934, Belgijski alp. klub, Club alpin. belge). Silvretta, kakor jo vidi alpinist-smučar. S skico smučarskih potov in z opisom dostopov na vrhove z glavnih postojank. — Alpski spisi in kartografska dela (poročilo in kritika novoizšlih publikacij). — Tragedija na Nanga Parbatu (8115 m). — V narodnem parku Alberta I. (distrikt Rivu, Belgijski Kongo). Popis vzpona na delujoči ognjenik Le Nyamuragira (3470 m) in na Mikeno (4437 m). — Jungfrau pozimi.

**Revue d'Alpinisme**. 1. zvezek, izšel pomladi 1935. (Belgijska Revue Alpine, o kateri poročamo zgoraj, se je letos prekrstila v Revue d'Alpinisme.) — Dante in gora; May de Rudder razglablja o odnošajih avtorja Divine commedie do gora in opremlja citate iz tega dela z efektnimi ilustracijami. — Capucin de l'Aiguille du Tacul (3130 m). Franz de Coster pripoveduje o prvenstvenem vzponu Camille Fontaina na ta 50 m visoki, gladki in skrajno težavni zob v Chamonixu. Uspeh pa je plezalcu zagrenila usoda s tem, da se mu je na povratku ubil plezalski tovariš Raymond Bartier. — Celotni pogled na Himalajo (s skico), zadnja (1933) ekspedicija na Mont Everest. — Skale v Champale a Yvoir (plezalna šola à la Turne v Šmarni Gori). — Razne vesti in bibliografija.

**De Berggids** (oficielni organ Van de Nederlandsche Alpen Vereeniging) avgust—oktober 1935. Prejeli smo tri številke te lepe nizozemske plan. revije, ki izhaja osmo leto. Iz vsebine posnemamo, da se nizozemski planinci mnogo udeležujejo v Švici. Članki: Švicarski štiritisočaki, Silvretta, Graubünden, Bernina, Severna stena Grandes Jorasses kažejo glavno usmerjenost v Zapadne Alpe. Zanimivejši prispevki: Pick van Korintje (3900 m), opis ture na ognjenik na

Sumatri. Izhodišče mesto Padang — Brenta Alta, Westwand. — Poročilo o meduar. kongresu alp. društev 1935 v Barceloni. — Gorski sport v Pirenejih (vzpon na krasno oblikovani vrh Els Encantats in težavne plezarije v »Monseigneurjuc«. — V kraljestvu gamsov (vzpon na Zimbo [Rhätikon] po vzhodnem grebenu). — Zelo ukusna je zunanja oprema revije, ki je tiskana na finem papirju in prinaša odlične ilustracije.

**Butleti del Centre Excursionista de Catalunya** (Glasilo Katalonskega alp. kluba) prinaša v avgustovi številki 1935 izčrpno poročilo o petem mednarodnem alpinističnem kongresu v Barceloni. Iz tega poročila se šele prav vidi obseg dela, ki je bilo izvršeno, ter izborna organizacija mednarodne alp. Unije. — Nadaljnji članki: La roca dela Talaia (skala Talaia), plezalna tura; Jamarski izleti v Porto de Tortosa. — Septembrska številka opisuje izlete, ki so jih udeležniki kongresa priredili v Pirenejske gore. — Nadaljnji spisi: Iskanje tisočletnih ceder; Vzpon na Podraforca (po severni steni), končno: La pesca (ribolov) al Pallars.

**Peñalara**, Revista ilustrada de alpinismo, revija unije španskih alpskih društev, ima v avgustovi številki 1935 članke: Soteska Rio Aller in Puerto de Vegarada (1520 m), opis izleta v to romantično gorsko tesen; dalje Un monte de animas (gora duhov) ter poročilo o delu Unije v Barceloni in o delu španske smučarske zveze (Federación Española de Esquí). — September-oktober 1935. — Najvišja cesta na evropskem kontinentu (doseže višino 3079 m prav blizu najvišjega vrha Španije, Mulhacena (3481 m). — Stoletnica, ki se bliža (P. E. Bois-sier); avtor ocenjuje delo slovitega botanika, ki je pisal zlasti mnogo o flori Španije. — Štiri dni v Picos de Europa in vzpon na Naranjo de Bulnes. — Katalonski Pireneji (Valle de Arán, Els Encantats, Coll de los Aranesos). — Arhitektura skupine Los Galayos (Sierra de Gredos). — Gorska drama (prevod iz La Montagne, opis nesreče na Matterhornu v avgustu 1934).

**Bulletin Pyrénéen** (tromesečnik francosko-španske federacije pirenejskih društev, izhaja v francoščini) jan.—sept. 1935. Revija je posvečena opisovanju in propagandi lepote Pirenejskega gorovja. Pomembnejši članki: Pota v dolini Vallé d'Aure. — Izlet kluba Pirenejskega v Pau, v Cirk gvarniški. — Najgloblje brezno v Franciji (Gouffre Martel, 482 m). Najgloblje prepade ima v Evropi Italija (Poreta 637 m).

Dolina Souleian in d'Arties (vodič po teh dolinah in okoliških vrhovih). — Iz Gavarnie čez Mont Perdu v Gavarnio 16 ur.

Centralni Pic o Cascade (v gvarniškem cirkju). — Kmetsko prebivalstvo v Pirenejih: članek razpravlja o nakopičenih, razpršenih in mešanih naselbinah v Visokih in Nizkih Pirenejih. — Neznana jezera (pisec pripoveduje o malo poznanih gorskih jezerih v Pirenejih).

**Revue Alpine** (glasilo Lyonske sekcije franc. plan. dr., ki izhaja četrtletno, prinaša v zadnji številki 1935 spominski spis v čast umrlega ital. alpinista Guida Reya, dalje z lepimi slikami opremljeno reportažo »Lepote Alzacije«: opis prvenstvenega vzpona na La Tête des Fétouilles (3457 m) po zapadnem grebenu, skrajno težke ture, ki sta jo 28. avgusta 1934 izvršila Maurice Fourastier in Henry le Breton; C. L. Zenone pripoveduje o lovu v gorah (na Grand-Paradis), kjer je v italijanskem narodnem parku še okrog 4000 kozorogov in gamsov. — Med alpskimi podvigi, ki jih našteva revija, je omembe vredna prvenstvena tura, ki sta jo izvršila L. Davies in Gervasutti 23. in 24. avgusta 1934 po severno-zapadni steni na Pic d'Olan (3563 m).

**La revue du Ski**. Oficijalna revija francoske smučarske zveze (Fédération française de Ski), razkošna publikacija na finem papirju z odličnimi slikami. Dobili smo vse letošnje številke v zameno; zaradi pomanjkanja prostora prinašamo le vsebino zadnje, novembrske 1935: Ogromni napor Chamonijskega prostora prinaša ena prvih svetovnih zimskih postojank. — Moda in smuč. — Ali obstojajo absolutna pravila o opremitvi smučarja? — Streme D. R. (rezultati poskušanj in izkušenj franc. smučarjev). — Prispevek švedske zgodovini smuč. — Oficijalna številnica (razpredelnica) za tekme in slalom. — Klasifikacija desetih najboljših smučarjev pretekle sezone. — Morzine, točka bodočnosti.

Dr. A. B.



**Pozor  
smučarji!**

**Skigloss**  
temeljna maža  
in za spust -  
Škatlica ca.  
200 gr Din 25'—  
je dosti za nekaj  
tednov intenzivnega  
smučanja.

**Skimont**, najboljši vosek za vzpon, o-  
bito za smučke, namazane s skiglisom.  
Škatlica ca. 100 gr. . . . . Din 14'—

**Juchtenmark-Glanzfett**, izvrstno  
sredstvo za konzerviranje čevljev. Napravi  
kožo mehko in neprepustljivo za vodo in  
vlago ter da dober sijaj. Škatlica ca. 110 gr  
Din 14'—

**Juchtenmark**, sredstvo za konzervi-  
ranje čevljev. Škatlica ca. 170 gr Din 14'—

Tobler & Co., Chemische Fabrik, Altstätten (Schweiz)  
Izključno zastopstvo za Jugoslavijo:  
**„CHEMOCOLOR“**  
Dragan Savić, Zagreb, poštni predal 296  
Dobite v vseh sportnih trgovinah!



**Smuži,  
smuč. oble-  
ke in vse  
ostale smuč.  
potreščine**

nudi najceneje  
TRGOVSKI DOM

**Sternecki** CELJE

TOVARNA PERILA IN OBLEK  
Zahtevajte takoj brezplačno veliki  
ilustrirani cenik!

## Pozimi in poleti stalno oskrbovane planinske postojanke

Savinjske podružnice SPD v Celju:

### Celjska koča

pri Celju, 700 m, oddaljena le poldrugo uro hoda iz Celja. Kurjene sobe. Dobra hrana. Vsa oskrba (hrana in soba) dnevno Din 30'—. Krasna smučišča v neposredni okolici. Pripravo za začetnike. Prilika za lepe izlete na smučeh.

### Mozirska koča

na Golteh, 1344 m. Izhodišče Mozirje v Savinjski dolini, z avtobusno zvezo s Celjem in z žel. postajo Šmartno ob Paki. Celodnevna oskrba s prenočiščem v ogrevanih sobah Din 30'—. Idealen smuški svet. Prilike za smuške ture na Smrekovec, Komen, Raduho itd.

### Piskernikovo zavetišče

v Logarski dolini, 750 m nad morjem. Kurjene sobe. Dobra prehrana in stanovanje Din 30'—. Izhodišče Solčava z avtobusno zvezo s Celjem in žel. postajo Šmartno ob Paki. Smuški svet za začetnike. Čaroben planinski svet. Izhodišče za smuške ture: k Sv. Duhu pod Olševo, na Pavličev vrh, v Matkov kot itd.

Vsebina 1. šte.: Alojz Gradnik: Smučarjeva jutranja molitev (str. 1). — Pavel Kunaver: Petindvajsetletnica smučanja v Sloveniji (str. 2). — Janko Mlakar: Spomini in opomini (str. 7). — Jos. Wester: Izlet na Golo Plješevico, 1649 m (str. 12). — Naš kotiček: Dr. Alojzij Merhar: Kostivnica s pokrajino (str. 21). — Obzor in društvene vesti: Prošnja planincem (str. 24); Pavličev stolp pri Sv. Pankraciju (str. 24); Kapelica na Kremžarjevem vrhu (str. 25); Zimsko-sportni koledar 1935/36 (str. 25); Hrvatske planine (str. 26); Bergsteigergruppe (str. 26); Razgled po planinskih časopisih (str. 27).

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 50 Din, za inozemstvo 75 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek v Mariboru. Za vsebino pisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

# HOTEL ZLATOROG

**OB BOHINJSKEM JEZERU**  
BLIZU IZVIRA SAVICE POD KOMARČO

OSKRBOVAN CELO  
LETO. PENSION OD  
35.— DO 45.— DIN.  
NAJLEPŠE IZHODI-  
ŠČE ZA VSE ZIMSKE  
TURE



### **Ako potrebujete**

tiskovine, kataloge, ilustracije, prospekte in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, se blagovolite obrniti na

## **Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani**

Brzjavni naslov: »Jugotiskarna Ljubljana«

BAKROTISK, OFFSET-  
IN LITOGRAFSKI TISK  
KLISARNA  
TISKARNA ZA KNJIGO-  
IN UMETNIŠKI TISK

Umetniški grafični zavod, v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo lepo, solidno in po zmerni ceni

Kupujte

železnino, porcelan, steklenino,  
jedilni pribor itd. pri

**B. ŽILIČ, Ljubljana, Tyrševa 11**  
poleg »Figovca«



## **Ovitek za majhne poškodbe**

Hitro je pritrjen ter zapira rano higijenično. — Odstranite zaščitno mrežico, tkanino nategnite na lahno, položite jo na rano in že leži ovitek trdno, nepremično. Najvažnejše je, da Vas ta ovitek ne moti pri gibanju.

»Elastični Hansaplast« dobite v vseh apotekah in drogerijah.

**Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. z o. z.**  
Maribor

**Elastični Hansaplast**

A circular logo featuring a stylized illustration of two hands, one holding the other, positioned centrally below the brand name.